

By KruMes

แรงและสนามของแรง

คุณครูปรเมศวร์ มณี

แสงเหนือ / แสงใต้ (AURORA)

สนามของแรงต่าง ๆ

MAGNETIC FIELD

ELECTRIC FIELD

GRAVITATIONAL FIELD

ทบทวนความรู้ก่อนเรียน (หน้า 231)

แรงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่อไปนี้ ข้อใดเป็น**แรงสัมผัส** และข้อใดเป็น**แรงไม่สัมผัส**

1. ออกแรงผลักโต๊ะให้เคลื่อนที่

2. ใช้แม่เหล็กดูดลวดเสียบกระดาษให้ลอยขึ้นมา

3. ลมทำให้ใบไม้ปลิว

4. ผลมะม่วงกำลังร่วงลงสู่พื้น

5. เมื่อถูลูกโป่งด้วยผ้า ลูกโป่งจะสามารถดึงดูดเศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ ได้

ทบทวนความรู้ก่อนเรียน (หน้า 231)

แรงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่อไปนี้ ข้อใดเป็น**แรงสัมผัส** และข้อใดเป็น**แรงไม่สัมผัส**

1. ออกแรงผลักโต๊ะให้เคลื่อนที่ **แรงสัมผัส**

2. ใช้แม่เหล็กดูดลวดเสียบกระดาษให้ลอยขึ้นมา **แรงไม่สัมผัส**

3. ลมทำให้ใบไม้ปลิว **แรงสัมผัส**

4. ผลมะม่วงกำลังร่วงลงสู่พื้น **แรงไม่สัมผัส**

5. เมื่อถูลูกโป่งด้วยผ้า ลูกโป่งจะสามารถดึงดูดเศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ ได้

แรงไม่สัมผัส

ทำแบบฝึกหัดในเอกสารเรื่องแรงและสนามของแรง

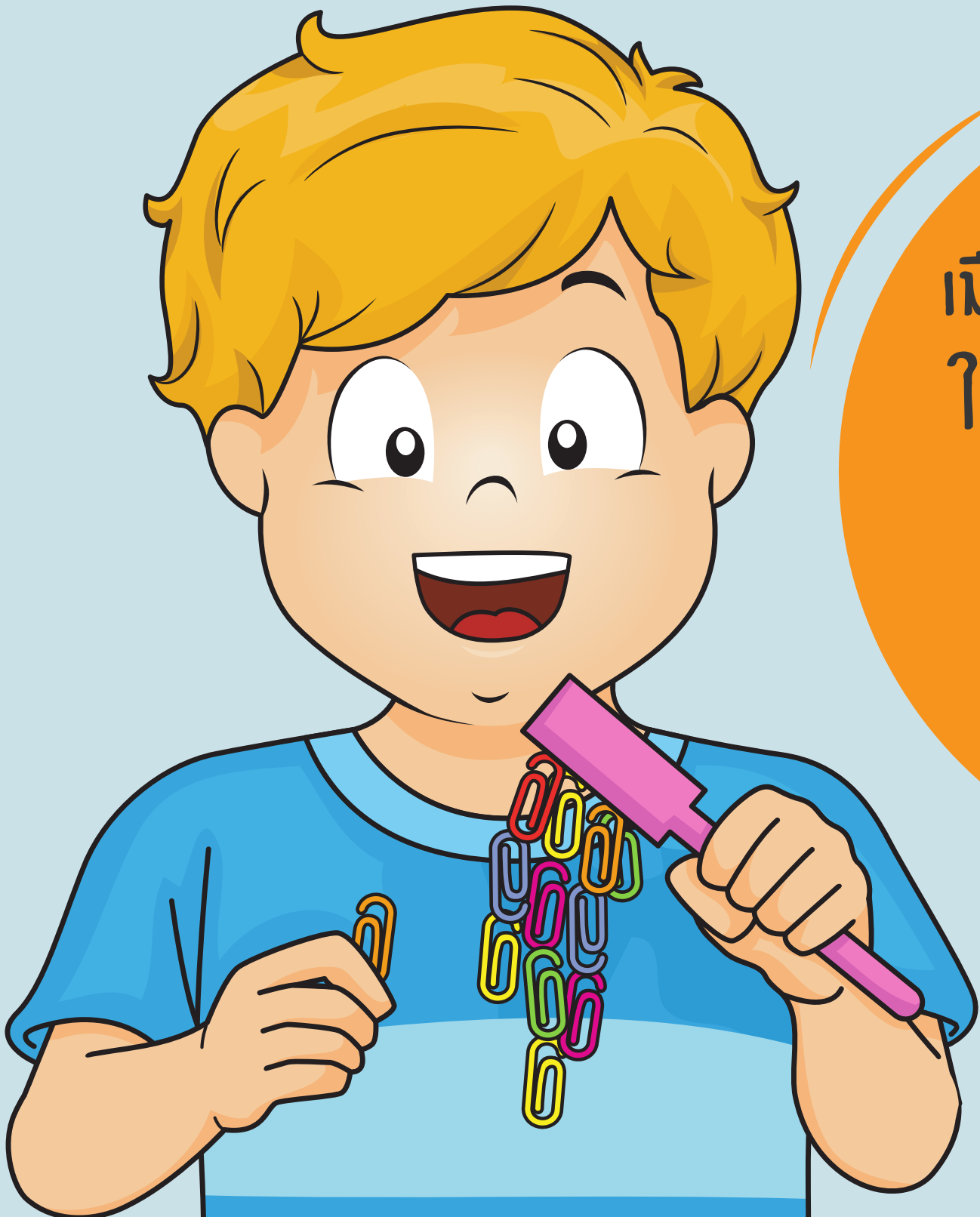
ให้นักเรียนใส่เครื่องหมายถูก
ในกล่องข้อความ หากประโยคนั้นถูกต้อง

เวลาในการทำ
2 นาที

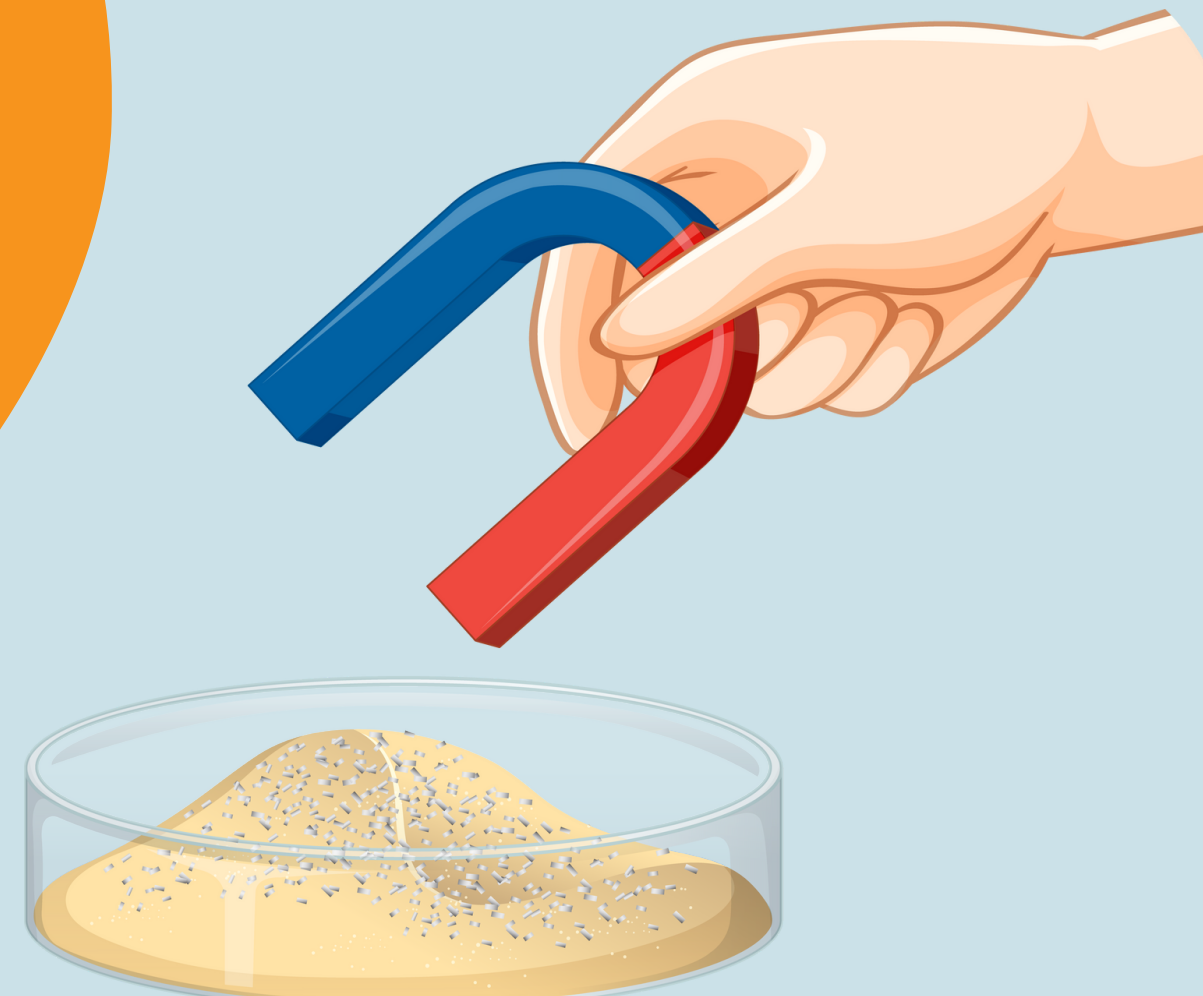

สนามแม่เหล็ก (MAGNETIC FIELD)

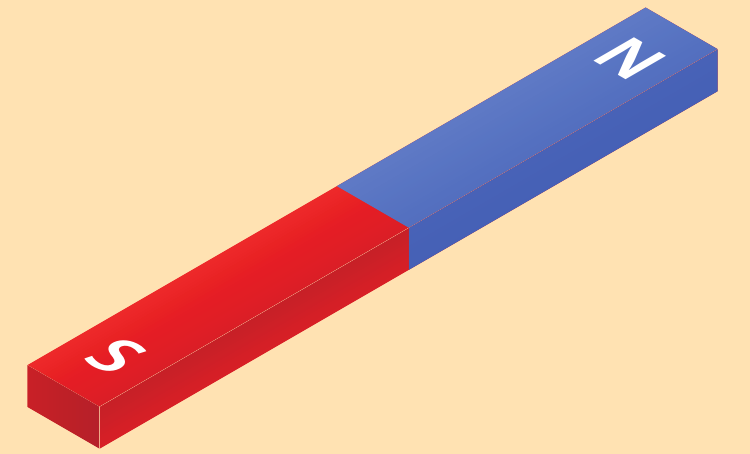

เมื่อกระแสไฟฟ้าไหลผ่านสายไฟ
ก็เกิดสนามแม่เหล็กขึ้นรอบๆ สายไฟ
สนามแม่เหล็กนี้จะมีแรงมา
กระทำกับวัตถุเหล่านี้อย่างไร
โดยไม่ต้องสัมผัสกับสายไฟ

แรงแม่เหล็ก
(MAGNETIC FORCE)

คำที่ต้องรู้!

แม่เหล็ก เป็นสารที่สามารถดูด-ผลักกันเอง และสามารถดูดพวกสารแม่เหล็กได้ โดยการเหนี่ยวนำ โดยปกติจะมี 2 ขั้ว คือ ขั้วเหนือ และขั้วใต้

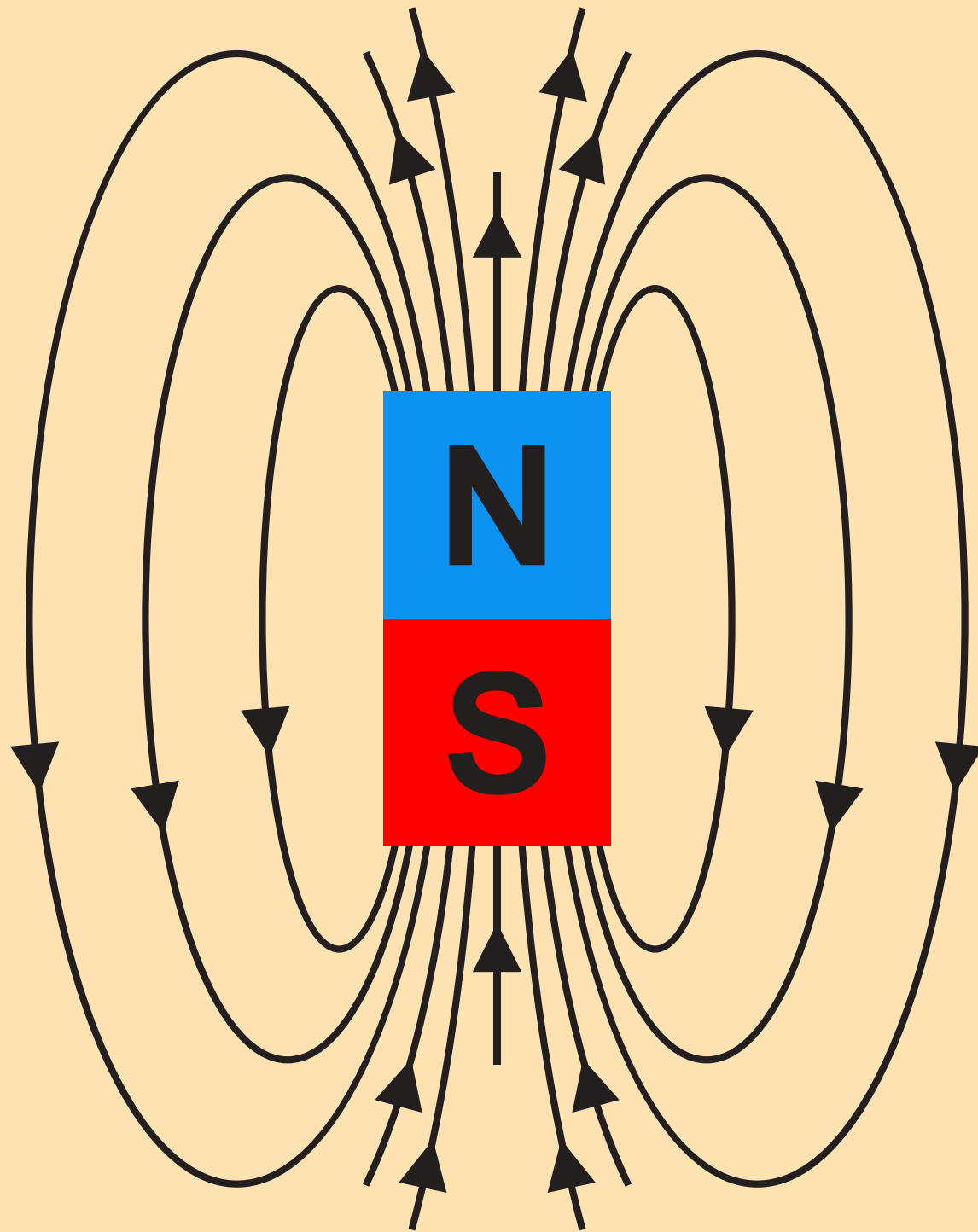
สารแม่เหล็ก คือ สารที่เกิดแรงดูดกับแท่งแม่เหล็กได้ เช่น เข็มทิศ เหล็ก นิกเกิล โคบอลต์

เส้นสนามแม่เหล็ก (Magnetic Field Line) คือ เส้นที่แสดงทิศทางของแรงลัพธ์ที่แท่งแม่เหล็กทำต่อเข็มทิศหรือผงตะไบเหล็ก หรือเส้นที่แสดงทิศทางของสนามแม่เหล็กลัพธ์ที่จุดนั้น

บริเวณใดที่ไม่มีเส้นแรงแม่เหล็กผ่านบริเวณนั้นจะไม่มีสนามแม่เหล็ก และเรียกจุดนั้นว่า **จุดสะเทิน** (Neutral Point)

สนามแม่เหล็กคืออะไร ?

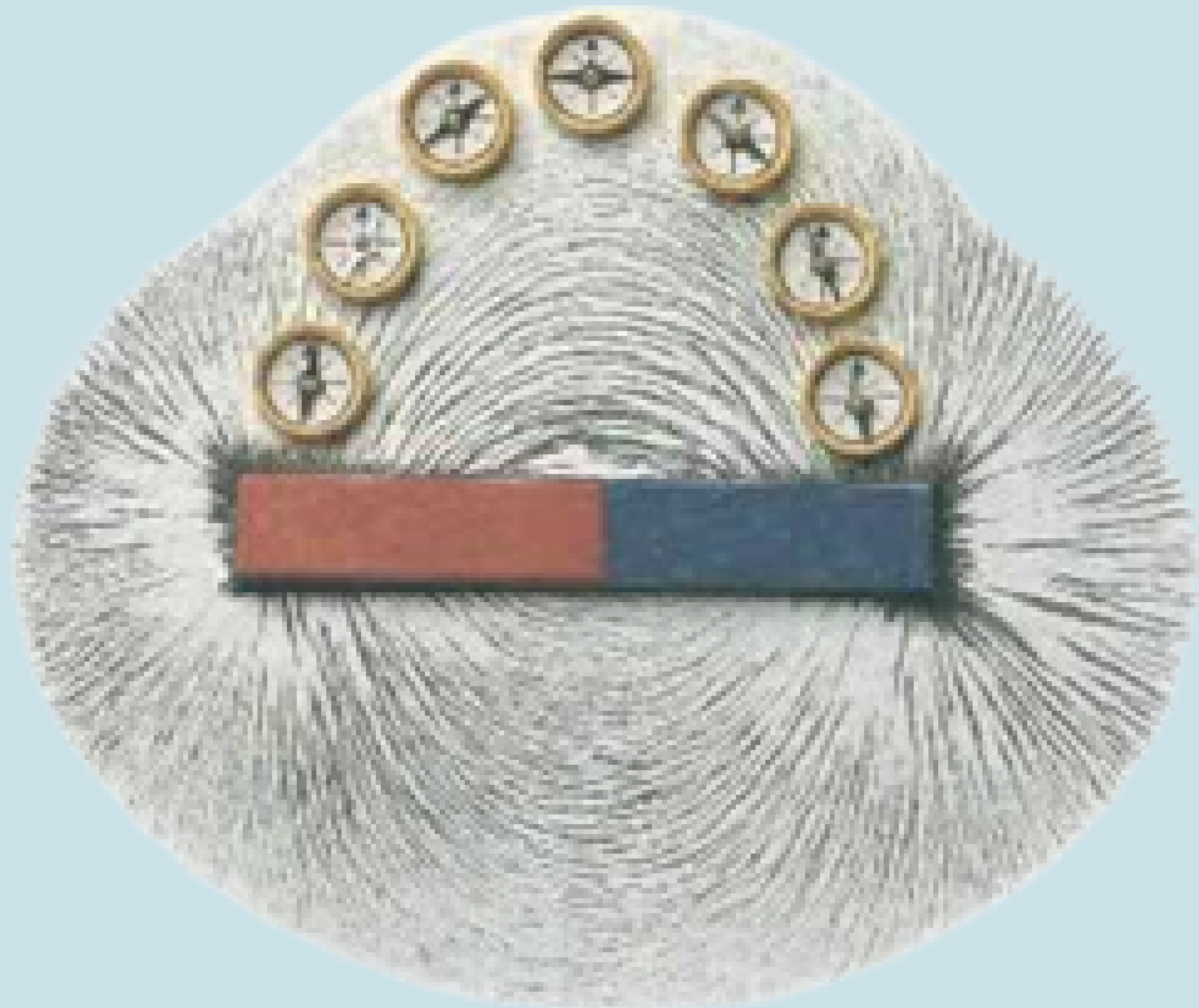
สนามแม่เหล็ก คือ บริเวณที่แท่งแม่เหล็กส่งแรงไปถึง - สารแม่เหล็ก ตรวจสอบได้ด้วยผงตะไบเหล็ก หรือเข็มทิศ

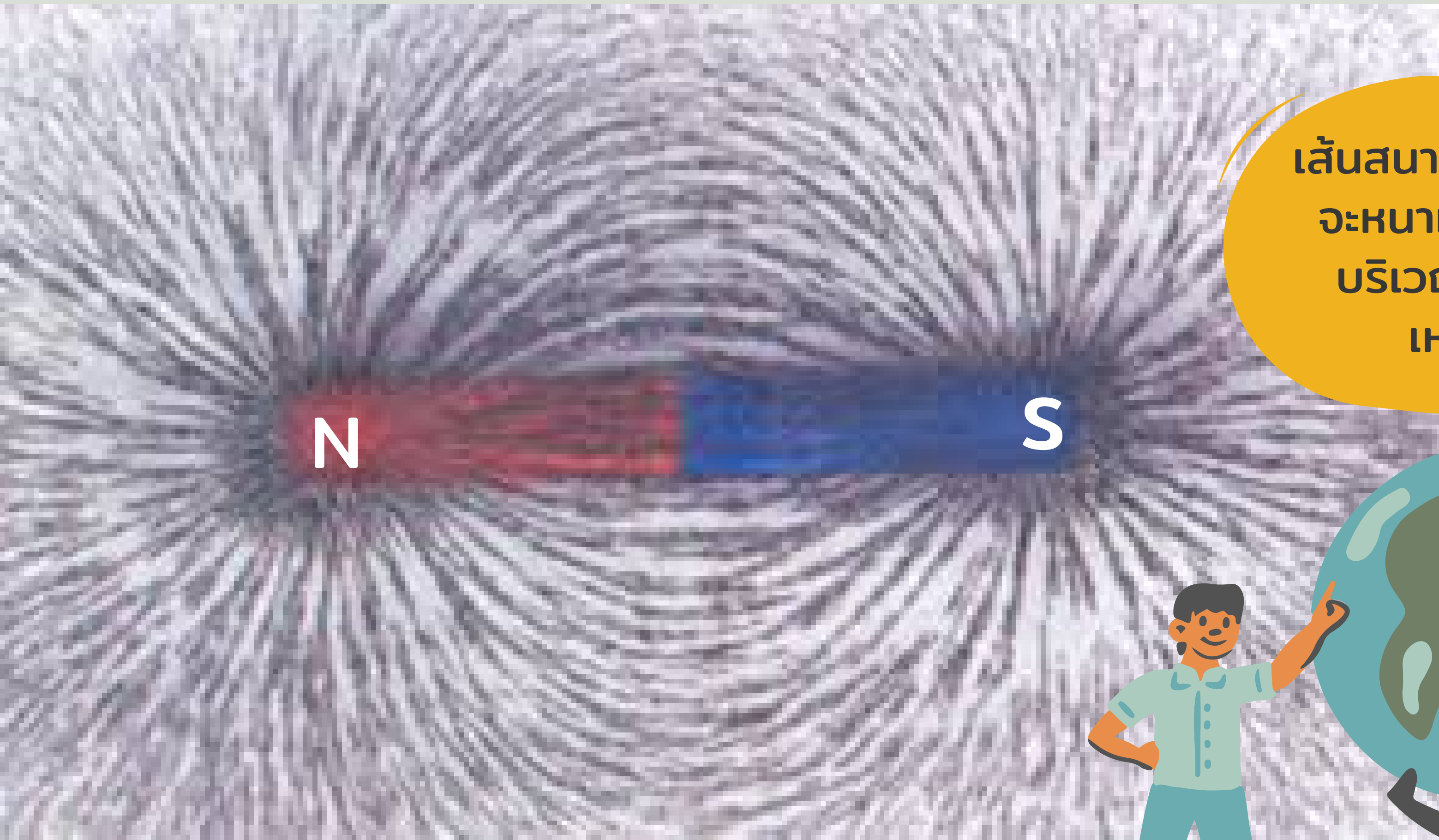

แม่เหล็กมี 2 ขั้ว คือ ขั้วเหนือ (N) และขั้วใต้ (S)

- บริเวณรอบ ๆ แท่งแม่เหล็กจะมีสนามแม่เหล็ก (magnetic field)
- เส้นสนามแม่เหล็กภายนอก เคลื่อนที่จากขั้วเหนือไปหาขั้วใต้ (สังเกตได้จากการเรียงตัวของผงเหล็ก)
- เส้นสนามแม่เหล็กภายใน เคลื่อนที่จากขั้วใต้ไปหาขั้วเหนือ

แนวการวางตัวของเข็มทิศรอบ ๆ แท่งแม่เหล็ก

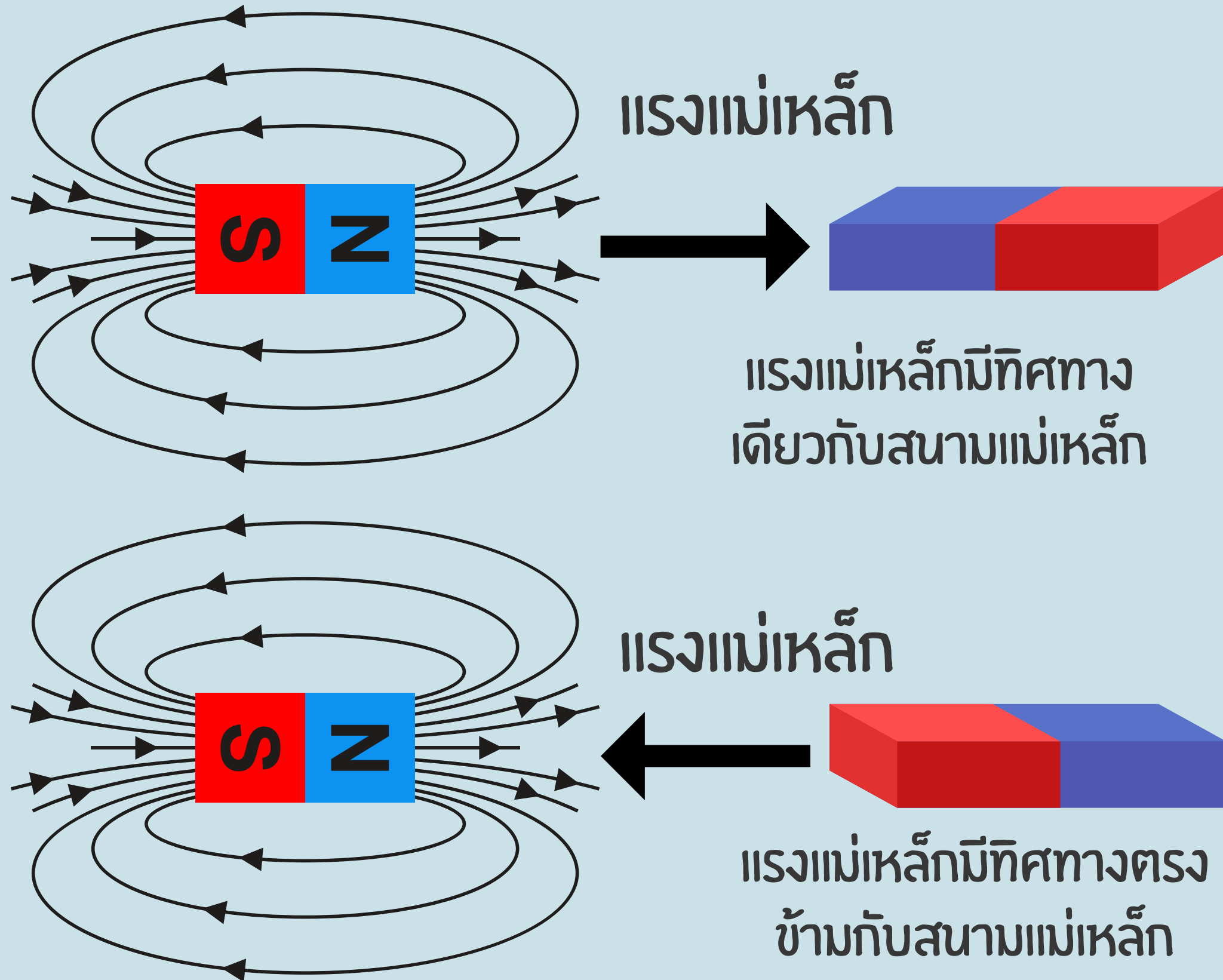

เส้นสนามแม่เหล็ก
จะหนาแน่นมาก
บริเวณขั้วแม่
เหล็ก

เมื่อนำแท่งแม่เหล็กแท่งหนึ่งเข้าไปในสนามแม่เหล็ก

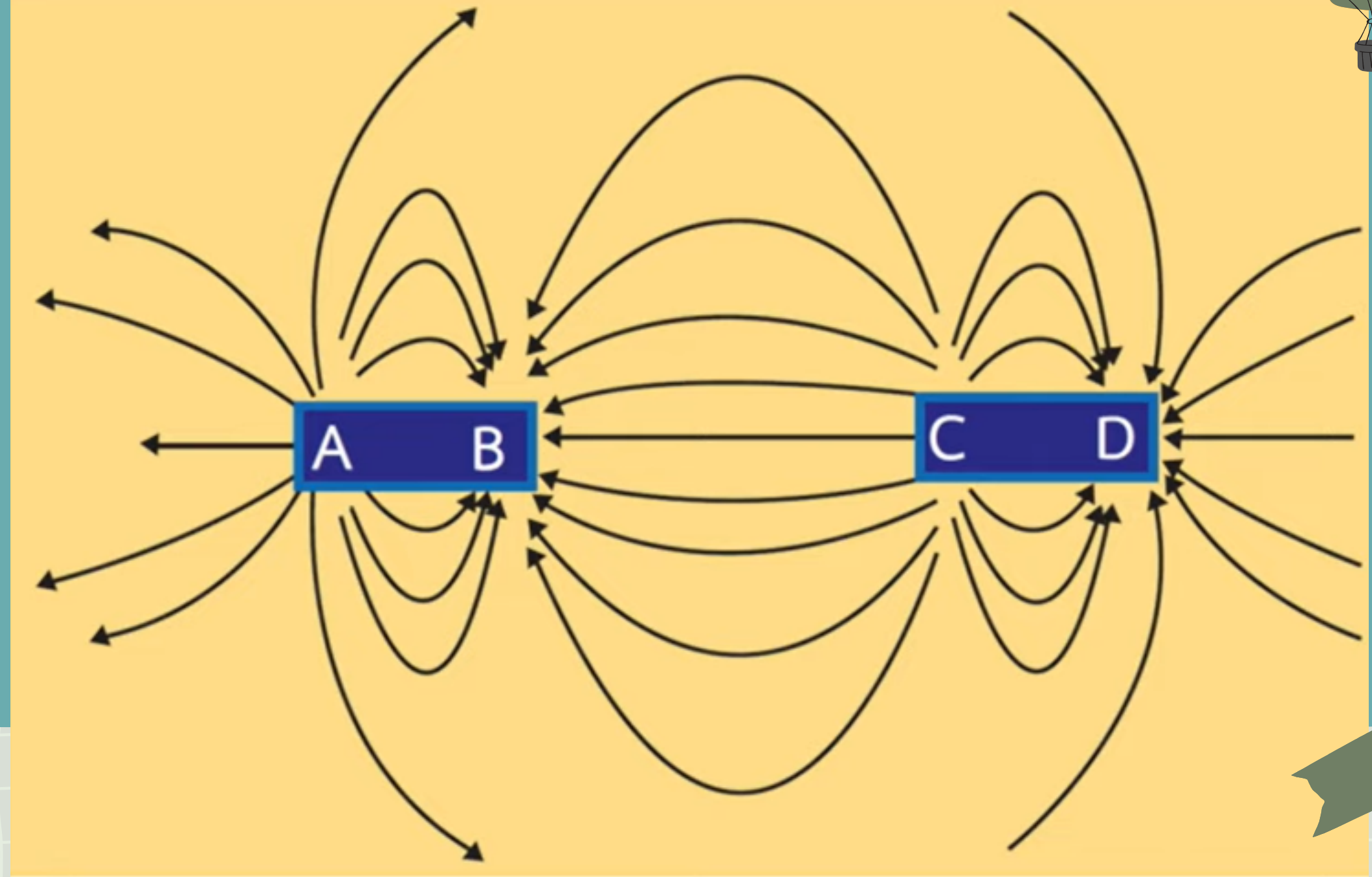

แม่เหล็กขั้วเหมือนกัน เมื่ออยู่ใกล้กัน จะเกิดแรงผลักซึ่งกันและกัน

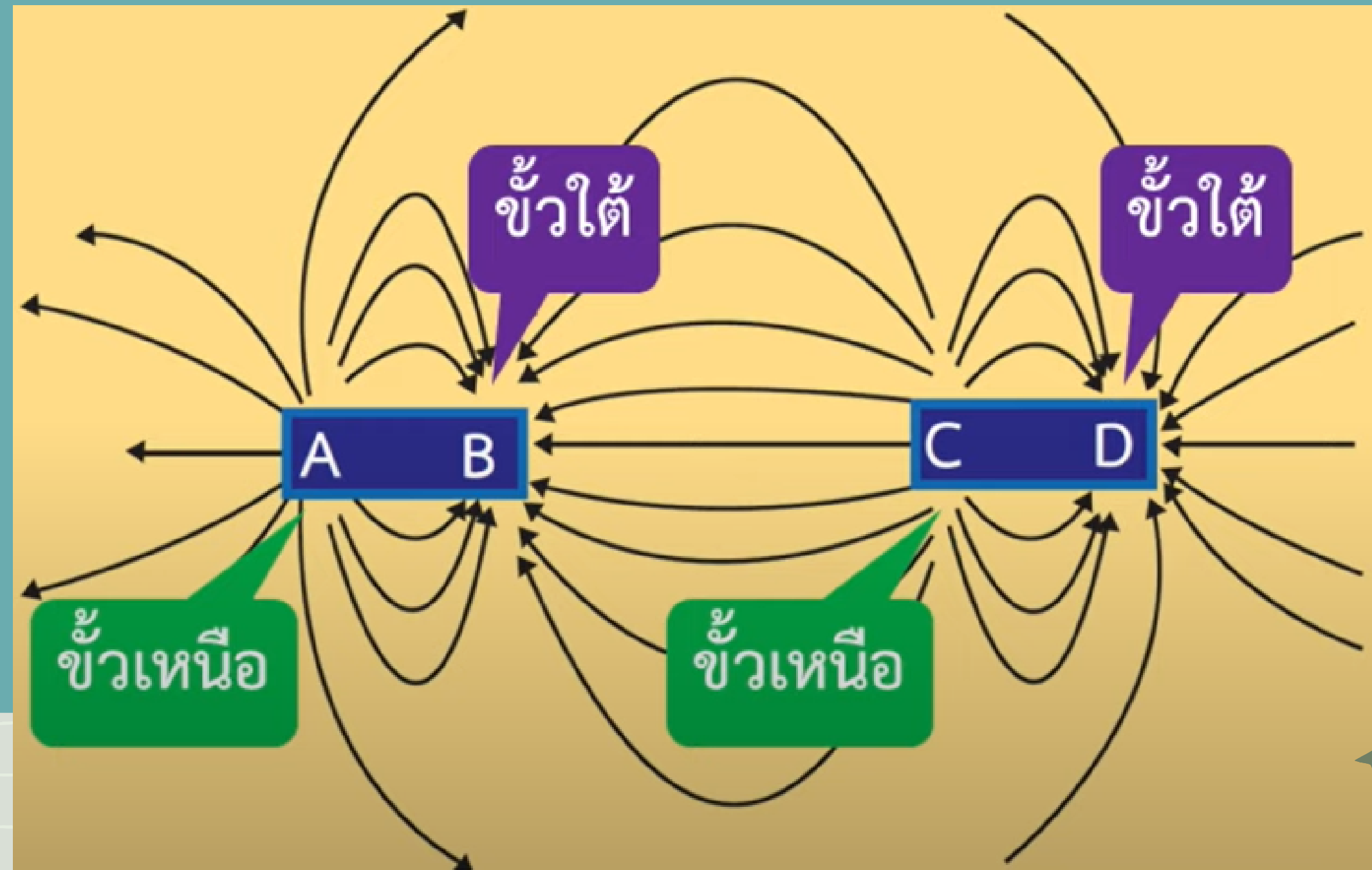
แม่เหล็กขั้วต่างกัน เมื่ออยู่ใกล้กัน จะเกิดแรงดึงดูดซึ่งกันและกัน

แรงแม่เหล็กที่กระทำต่อสารแม่เหล็กจะเป็นแรงดึงดูดเสมอ

เมื่อกำหนดให้สนามแม่เหล็กมีลักษณะและทิศทางดังภาพ
จะระบุขั้วแม่เหล็กของตำแหน่ง A B C และ D ได้ว่าอย่างไร

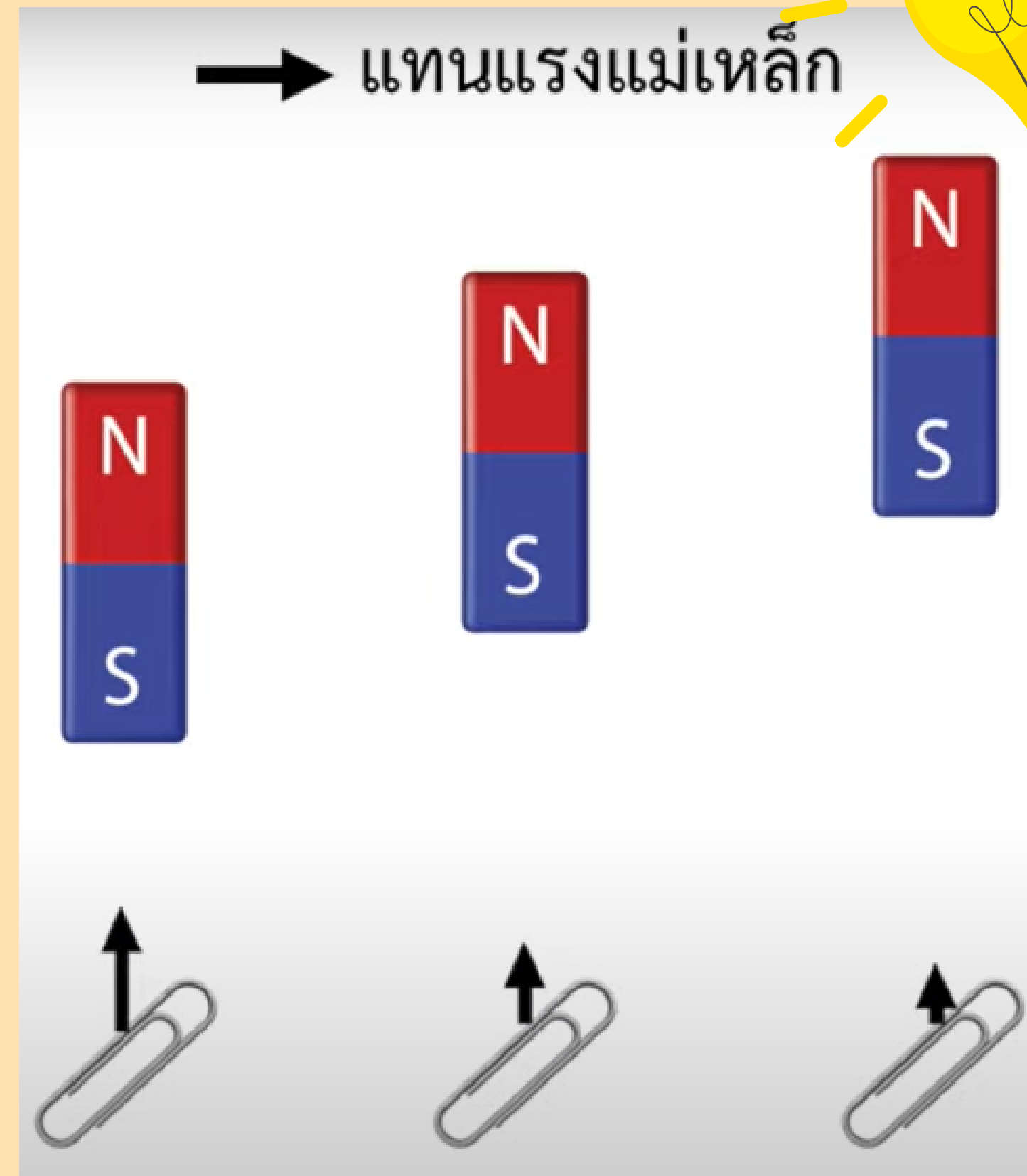
เมื่อกำหนดให้สนามแม่เหล็กมีลักษณะและทิศทางดังภาพ
จะระบุขั้วแม่เหล็กของตำแหน่ง A B C และ D ได้อย่างไร

ขนาดของแรงแม่เหล็ก ขึ้นอยู่กับอะไร

ระยะห่างระหว่าง
สารแม่เหล็กกับ
แท่งแม่เหล็ก

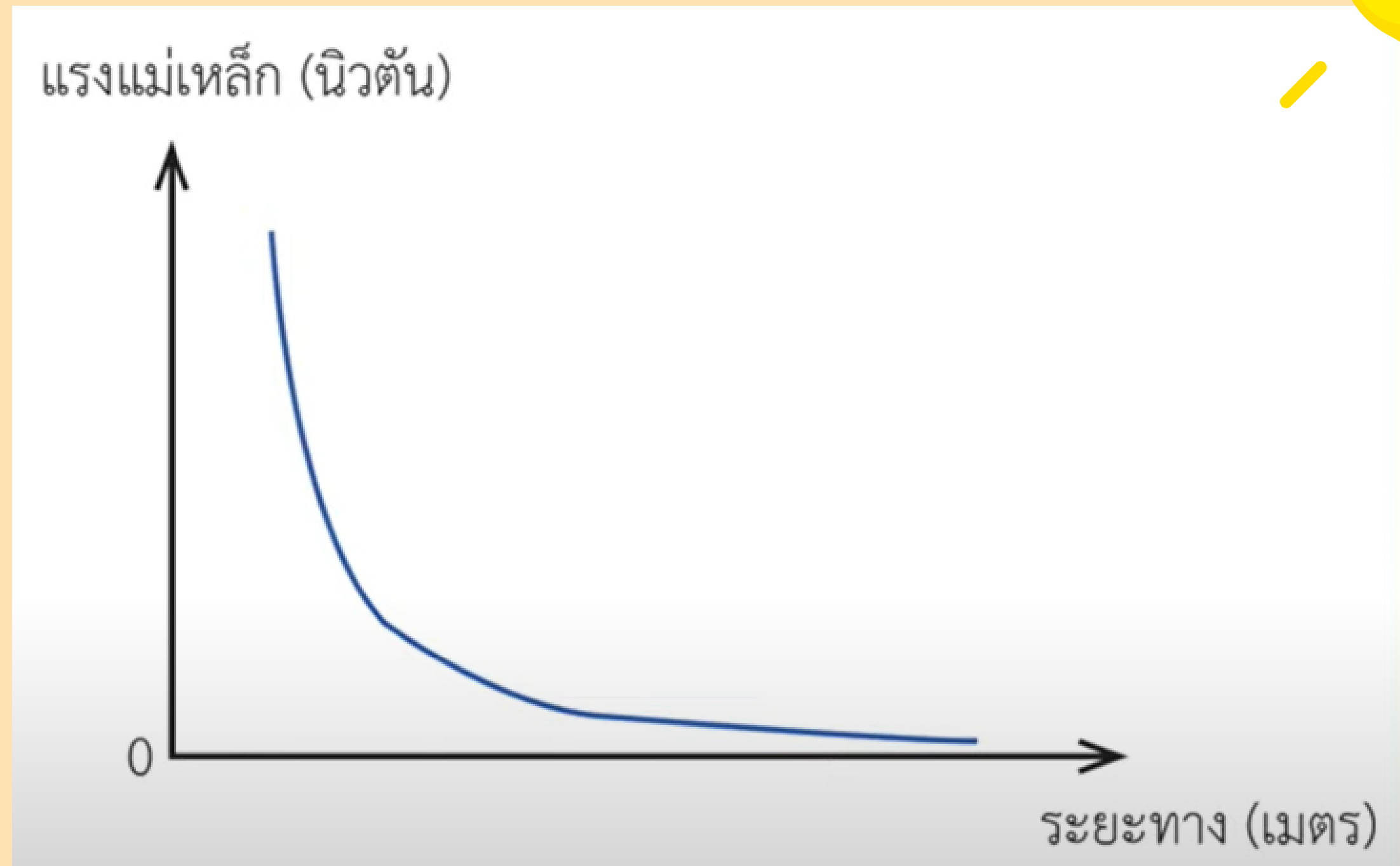
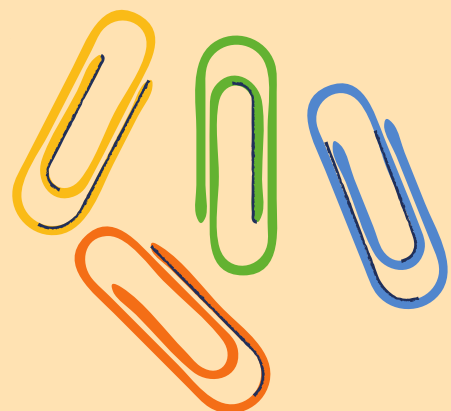
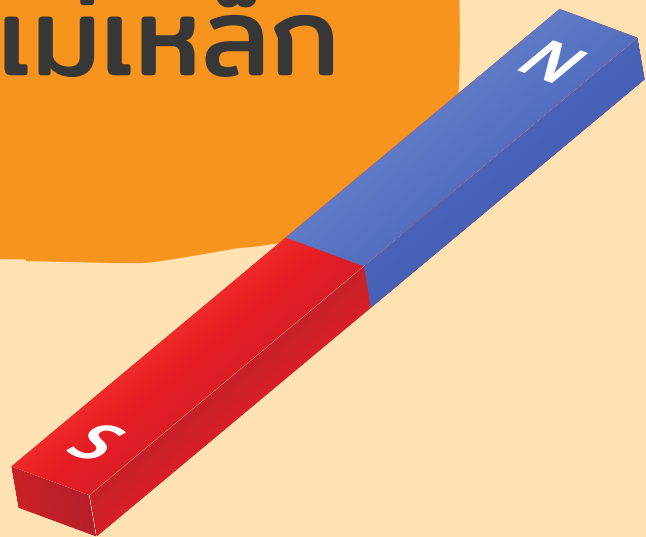
"ระยะห่างมากขึ้น แรงแม่เหล็ก
มีค่าลดลง"

ขนาดของแรงแม่เหล็ก ขึ้นอยู่กับอะไร

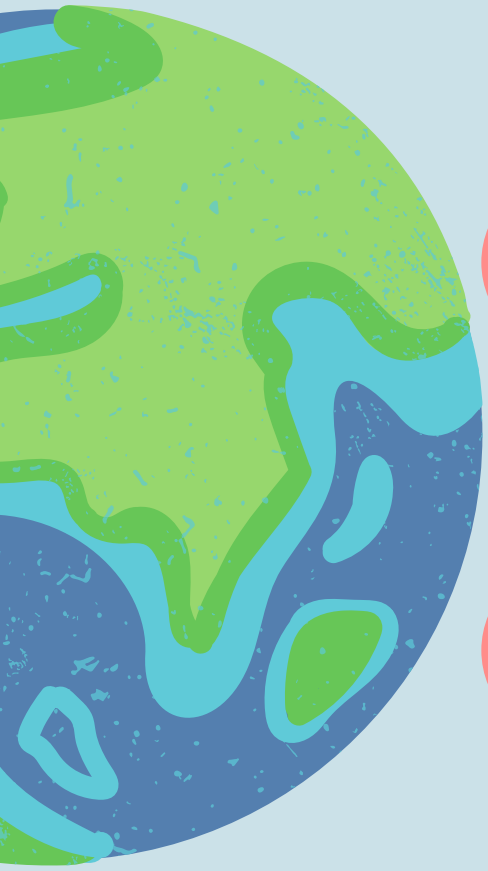

ระยะห่างระหว่าง
สารแม่เหล็กกับ
แท่งแม่เหล็ก

กราฟความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของ
แรงแม่เหล็กกับระยะห่างจากแท่งแม่เหล็ก

แหล่งของสนามแม่เหล็ก

แท่งแม่เหล็ก

สนามแม่เหล็ก

ภายในโลก

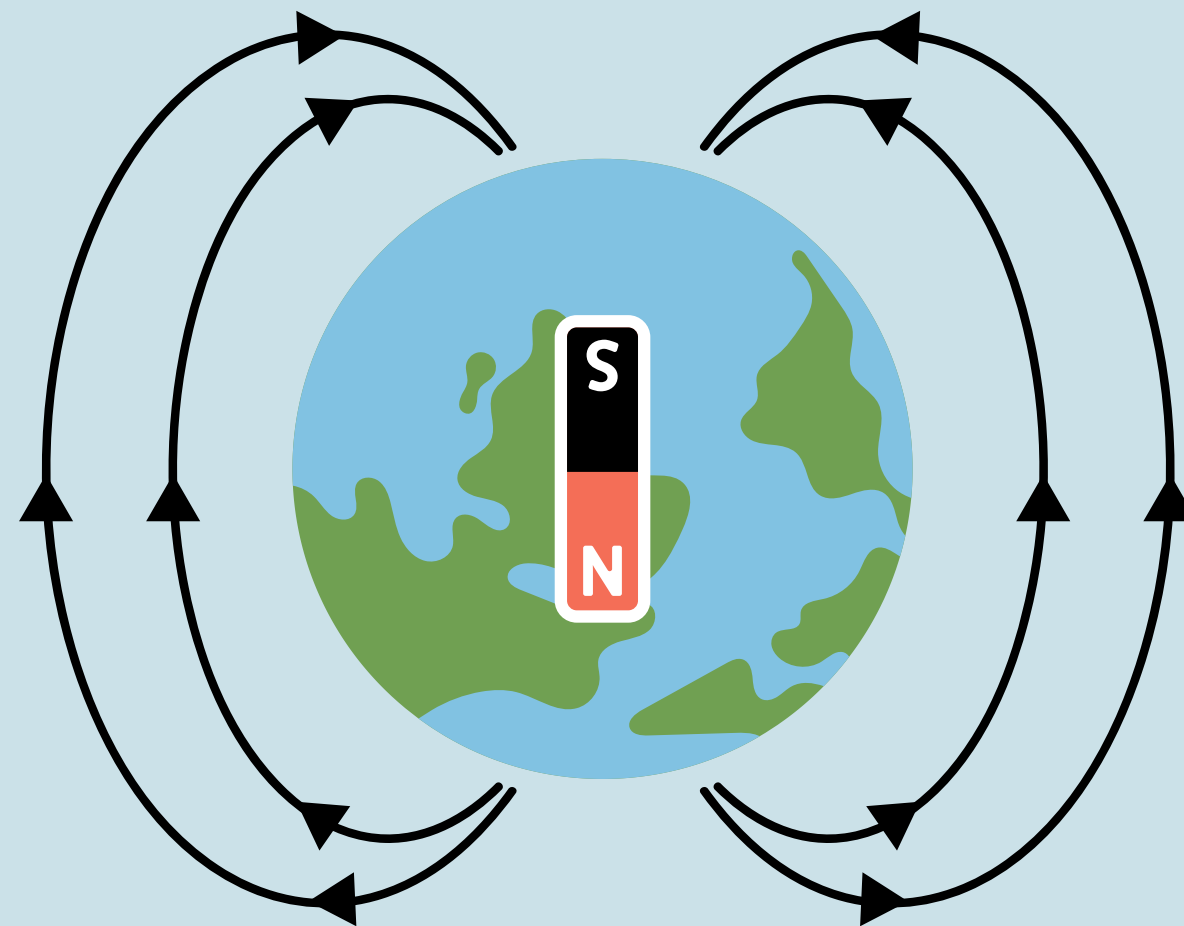
สนามแม่เหล็กโลก

เกิดบริเวณแก่นโลกชั้นนอก

เกิดกระแสไฟฟ้าและเหนี่ยวนำให้เกิดสนามแม่เหล็กขึ้น

ขั้วใต้ของแม่เหล็กโลก

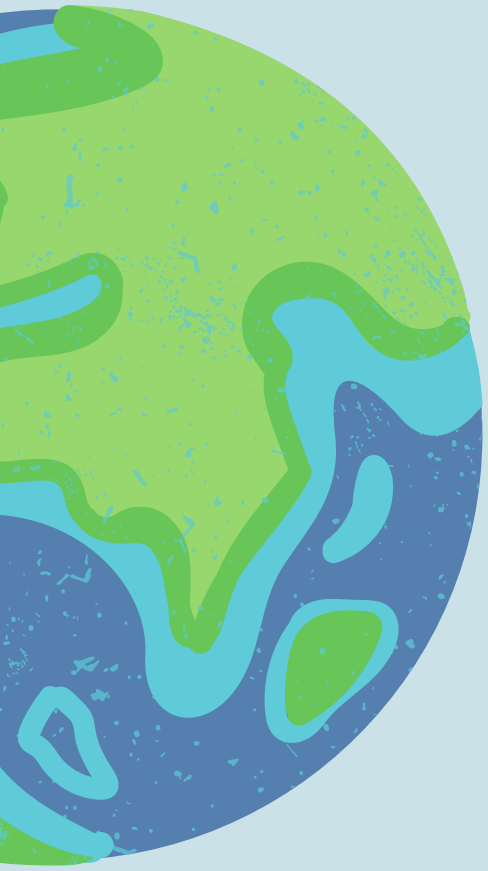
ขั้วเหนือของแม่เหล็กโลก

สนามแม่เหล็กโลก จึงมีทิศทาง
จากขั้วโลกใต้ไปขั้วโลกเหนือ
เข็มทิศจึงชี้ไปทางขั้วโลกเหนือ
เสมอ

แหล่งของสนามแม่เหล็ก

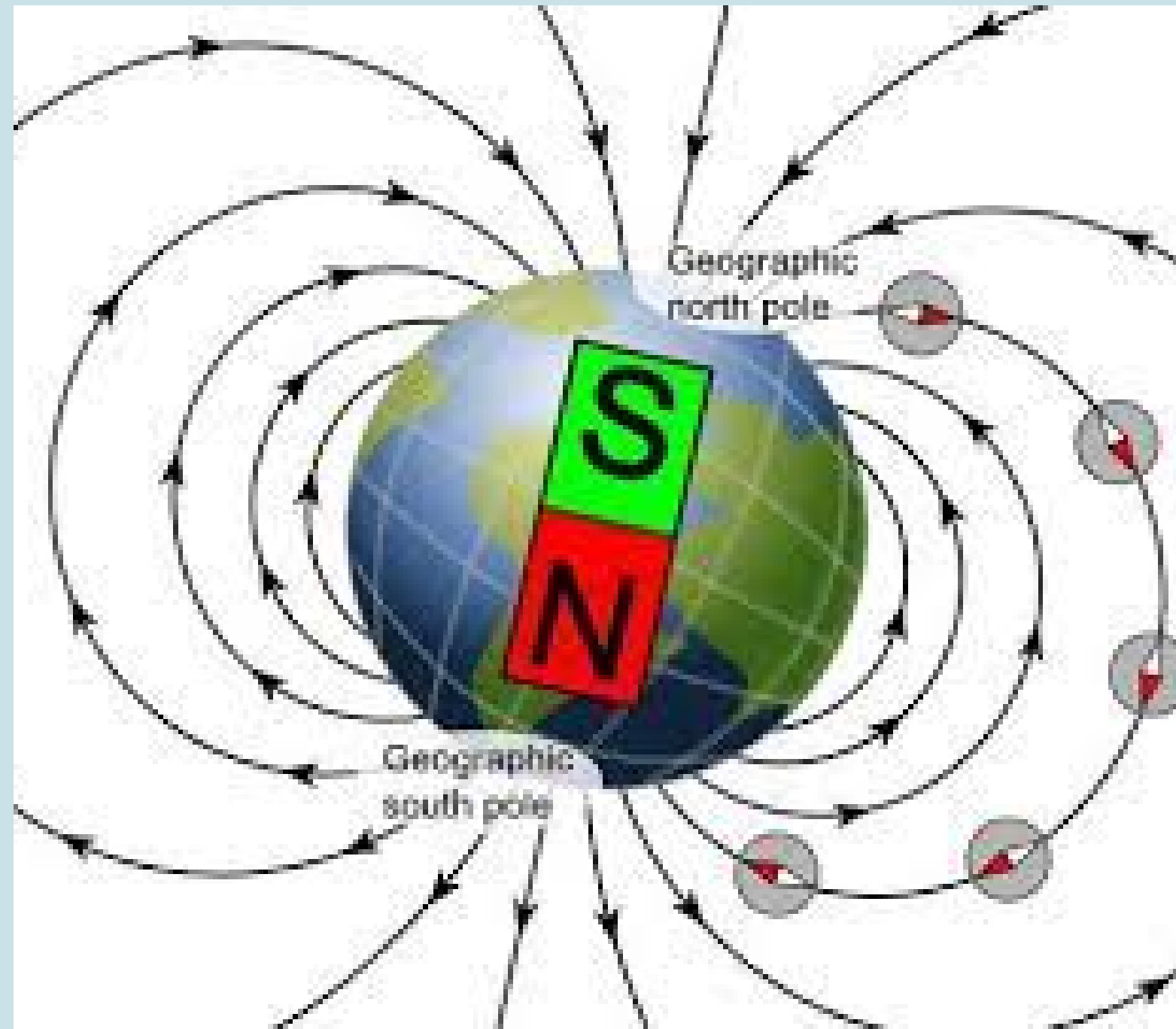

ภายในโลก

สนามแม่เหล็กโลก

มีทิศทางจากขั้วโลกเหนือไปขั้วโลกใต้

แสงเหนือ / แสงใต้ (AURORA)

ปรากฏการณ์นี้เกิดจากอนุภาคที่มีประจุ
ที่มาจากพื้นผิวของดวงอาทิตย์ เดินทางมาถึงสนามแม่เหล็กโลก

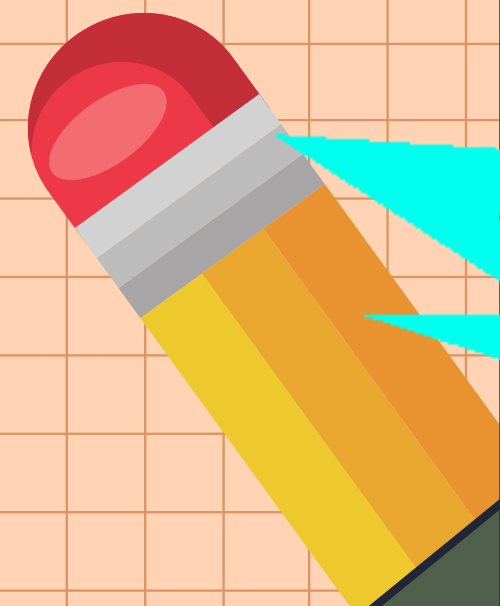

สนามแม่เหล็กจะเบนโลกจะเบนการเคลื่อนที่ของอนุภาคไม่ให้เข้า
มาในบรรยากาศ แต่บริเวณขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ อนุภาคจะ
เข้ามาในชั้นบรรยากาศได้

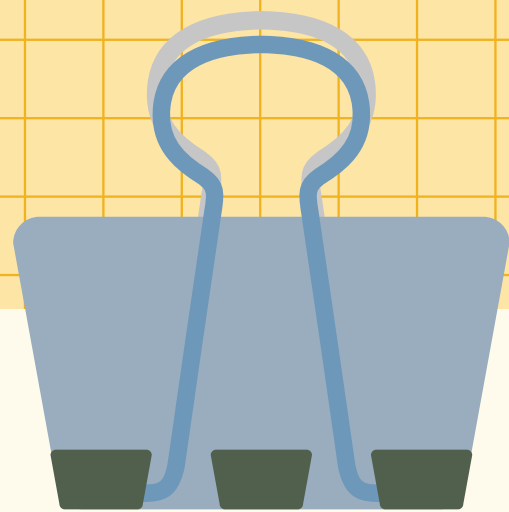
อนุภาคที่มีประจุจะกระทบกับอะตอมและโมเลกุลของแก๊สในชั้น
บรรยากาศชั้นบน ทำให้อะตอมและโมเลกุลของแก๊สมีการเปลี่ยน
แปลงพลังงานแล้วเปล่งแสงสีในช่วงที่ตามองเห็นออกมา
(ขึ้นกับชนิดของโมเลกุลของแก๊สและระดับความสูง)

สนามไฟฟ้า
(Electric field)

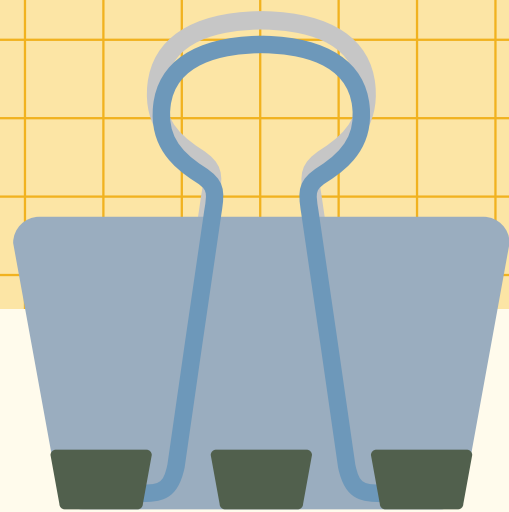
คุณครูปรเมศวร์ มณี

สนามไฟฟ้า เกี่ยวข้องกับฟ้าผ่าอย่างไร ?

เมื่อขั้ววัตถุ ทำให้วัตถุมีประจุไฟฟ้า และถ้านำวัตถุ 2 ชิ้น
ที่มีประจุไฟฟ้าเข้าใกล้กัน วัตถุทั้งสองอาจดึงดูดหรือ
ผลักกัน แรงแที่เกิดขึ้นเป็น แรงไฟฟ้า

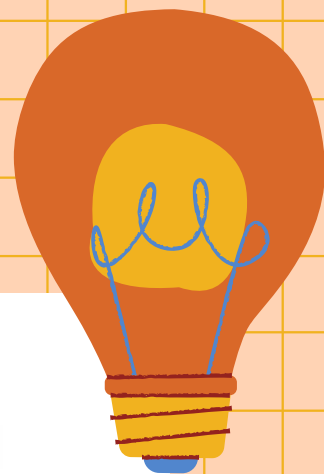

สนามไฟฟ้า เกี่ยวข้องกับฟ้าผ่าอย่างไร ?

วัตถุที่มีประจุไฟฟ้าทั้งประจุบวกและประจุลบ จะเป็น
แหล่งสนามที่มี **สนามไฟฟ้า** (ELECTRIC FIELD)
อยู่โดยรอบประจุ เหมือนกับสนามแม่เหล็ก

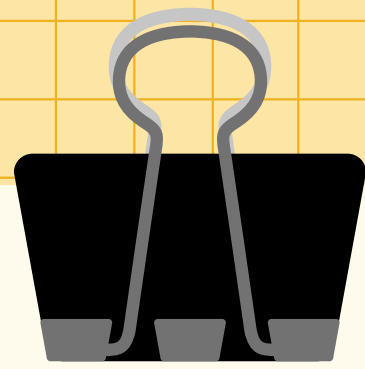

ทิศทางของ
สนามไฟฟ้า

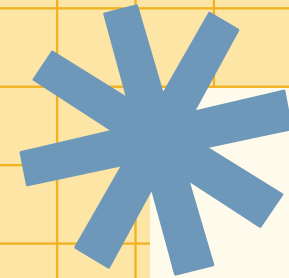
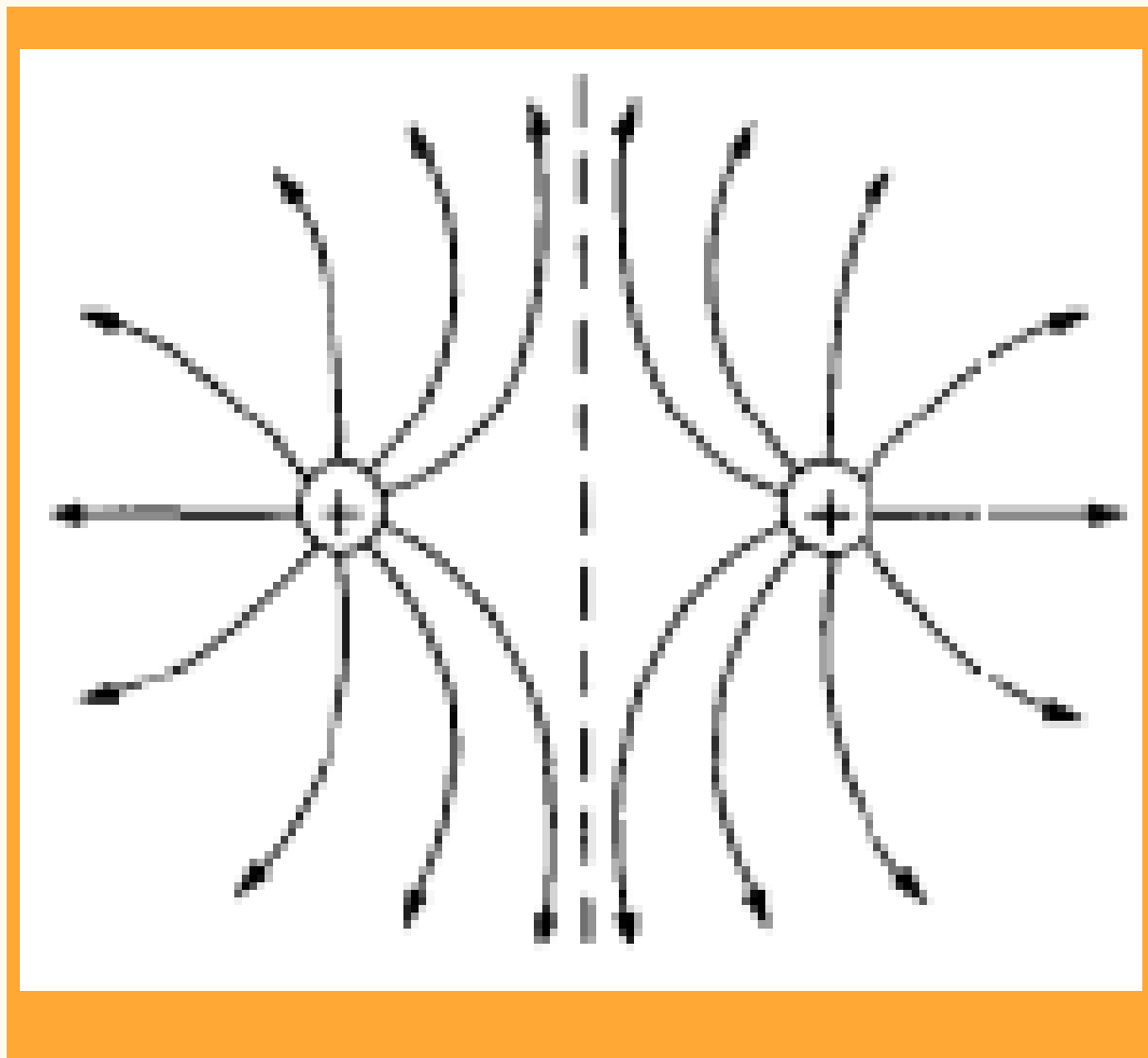
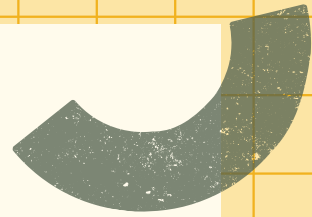
ทิศทางของสนามไฟฟ้ามีทิศทาง
พุ่งออกจากแหล่งสนามประจุบวก

ทิศทางของสนามไฟฟ้ามีทิศทาง
พุ่งเข้าจากแหล่งสนามประจุลบ

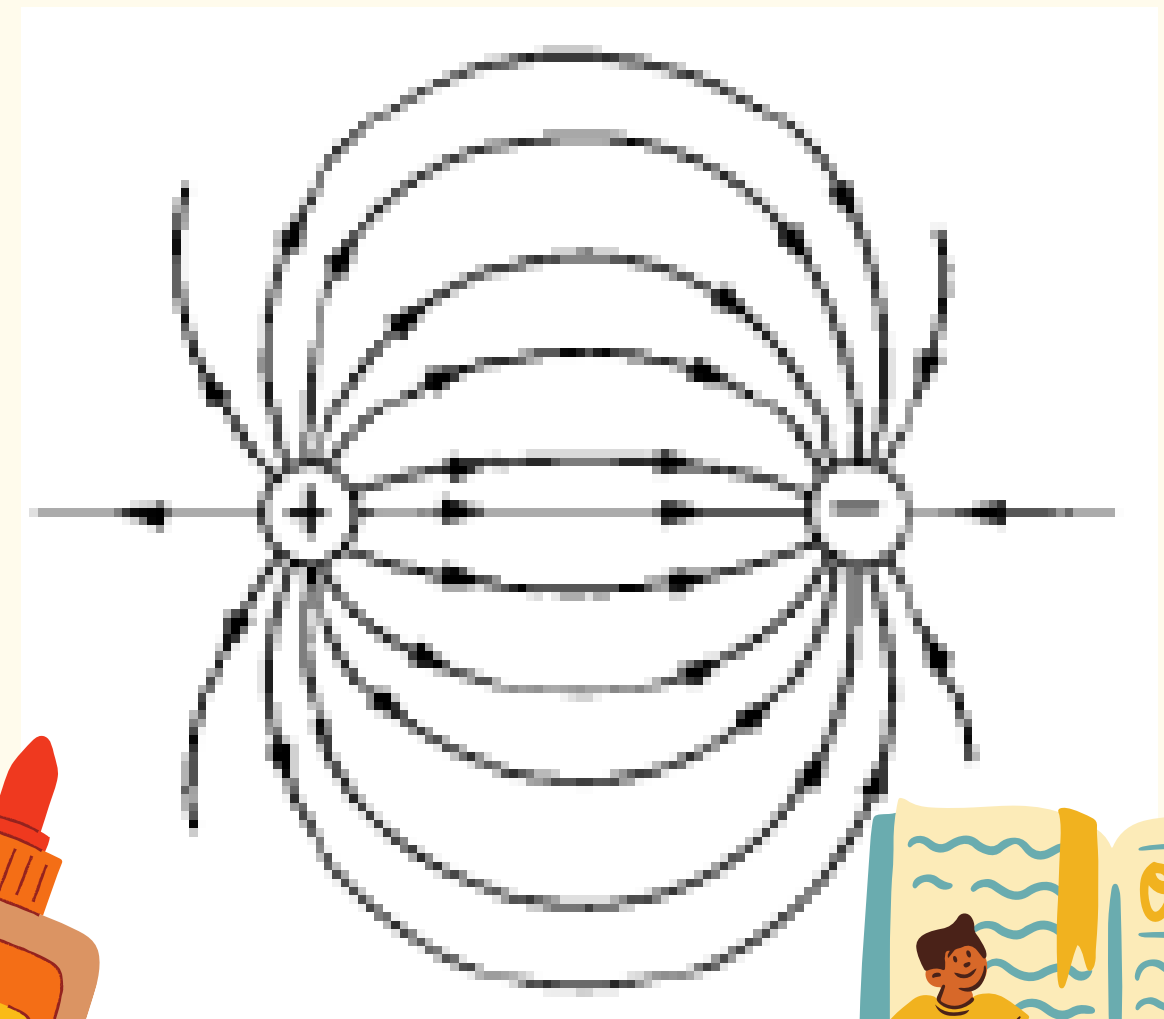
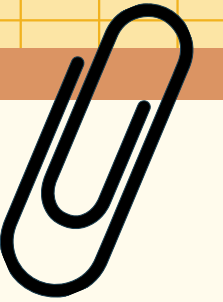

ประจุไฟฟ้าเหมือนกัน
ผลักกัน

ประจุไฟฟ้าตรงข้ามกัน
ดึงดูดกัน

ประจุไฟฟ้าเหมือนกัน ผลักกัน

ประจุไฟฟ้าตรงข้ามกัน ดึงดูดกัน

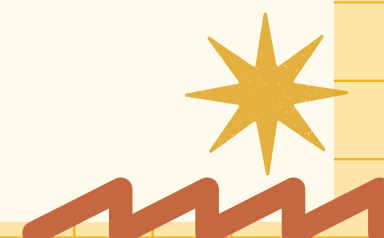

ต้องรู้!

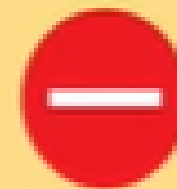

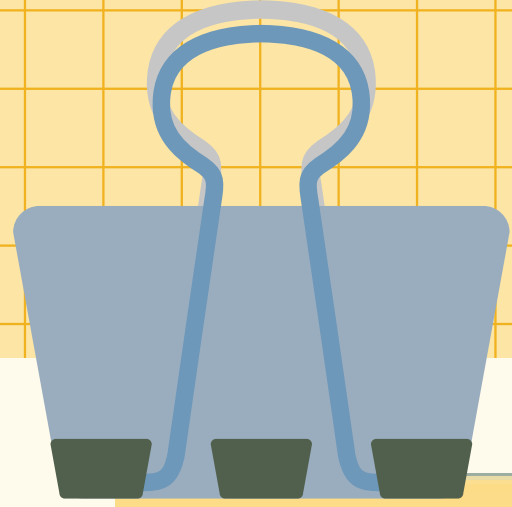
แรงที่กระทำกับประจุไฟฟ้าลบ
จะมีทิศทางตรงกันข้ามกับ
สนามไฟฟ้า

แรงที่กระทำกับประจุไฟฟ้าบวก
จะมีทิศทางเดียวกันกับ
สนามไฟฟ้า

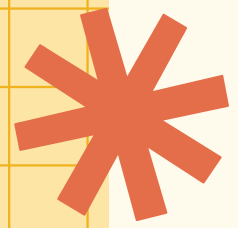
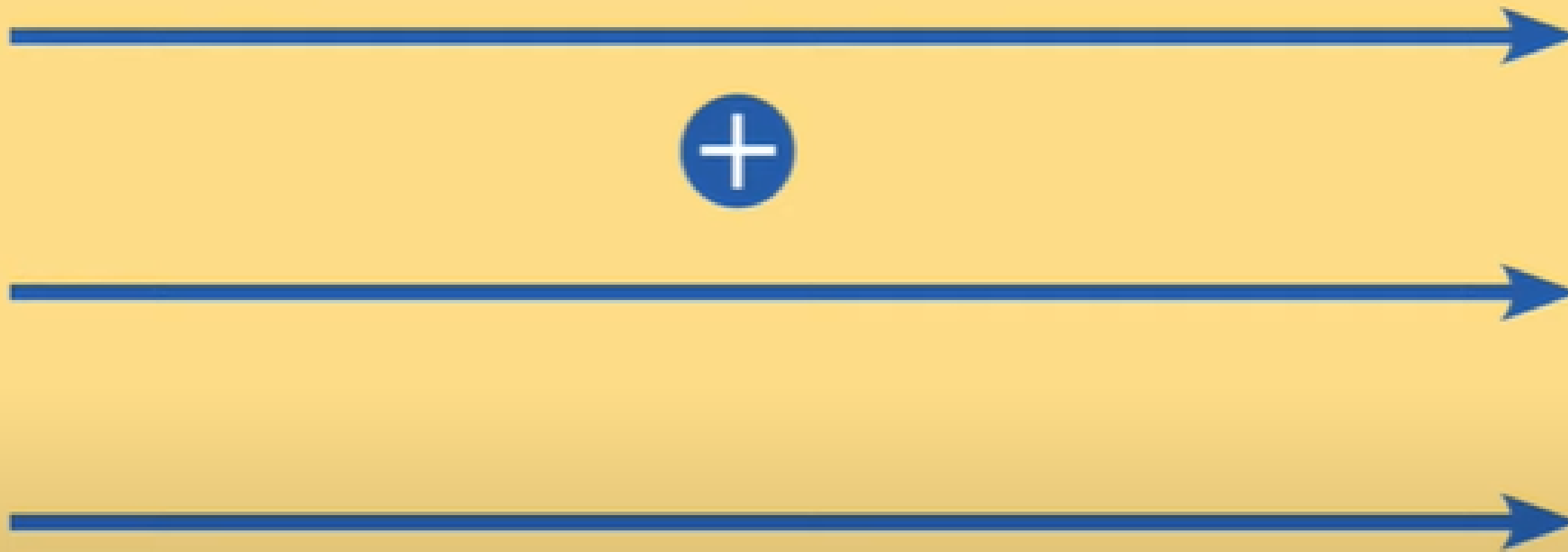
เขียนทิศทางของแรงไฟฟ้าที่กระทำต่อประจุในสนามไฟฟ้าได้อย่างไร

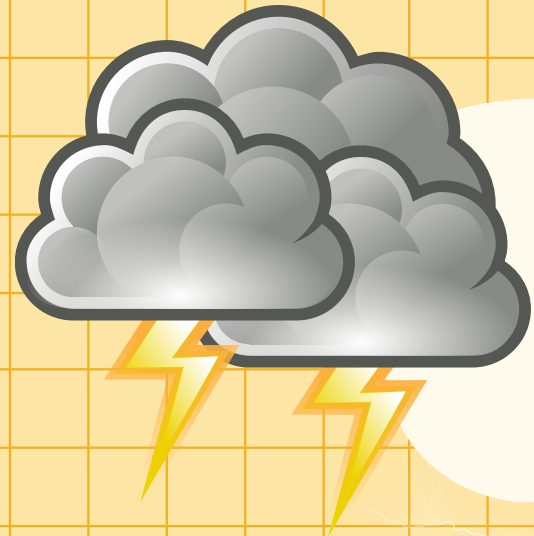

เขียนทิศทางของแรงไฟฟ้าที่กระทำต่อประจุในสนามไฟฟ้าได้อย่างไร

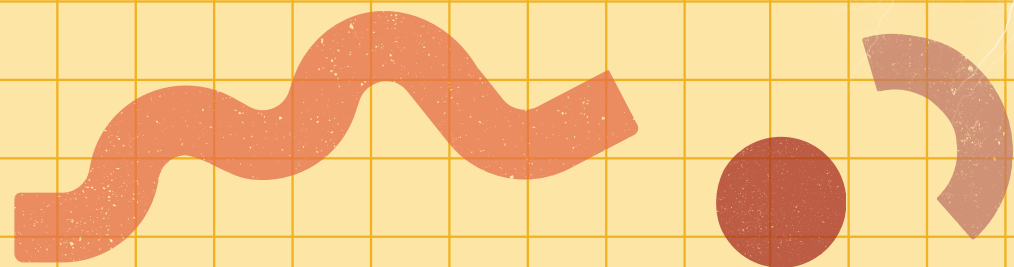
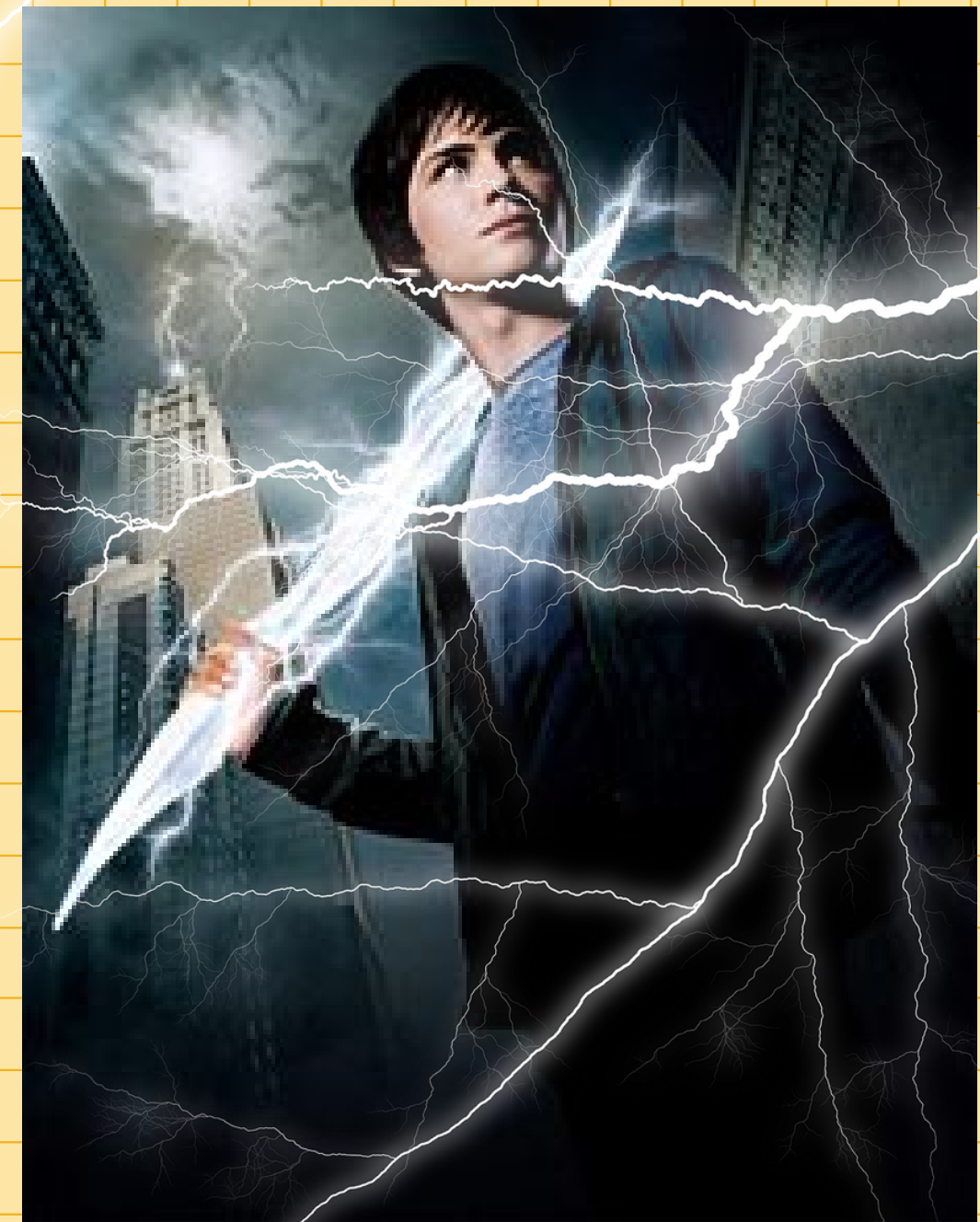
สนามไฟฟ้า

Homework

ปรากฏการณ์ฟ้าผ่า เกี่ยวข้อง
กับสนามไฟฟ้าอย่างไร ?

ปรากฏการณ์ฟ้าผ่า เกี่ยวข้อง กับสนามไฟฟ้าอย่างไร ?

ปรากฏการณ์ฟ้าผ่า เกิดจากประจุไฟฟ้าที่แตกต่าง
กันระหว่าง 2 บริเวณ ทำให้เกิดสนามไฟฟ้าและ
ประจุไฟฟ้าเคลื่อนที่

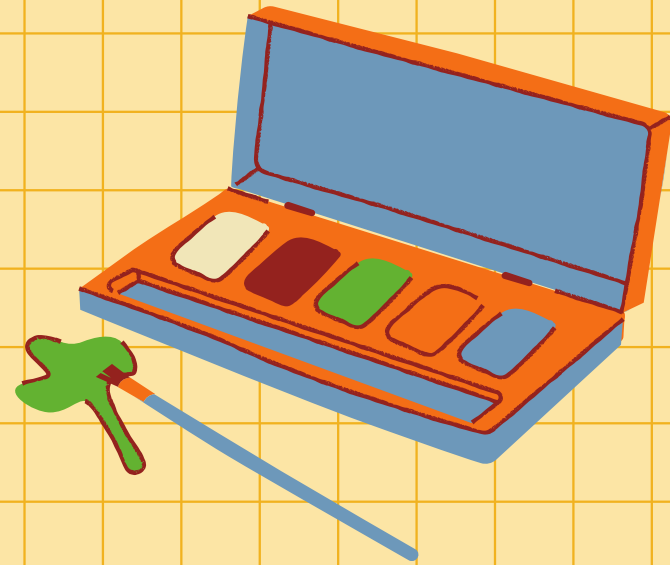

ประจุไฟฟ้า เคลื่อนที่จากก้อนเมฆสู่พื้นดิน เรียกว่า **ฟ้าผ่า**

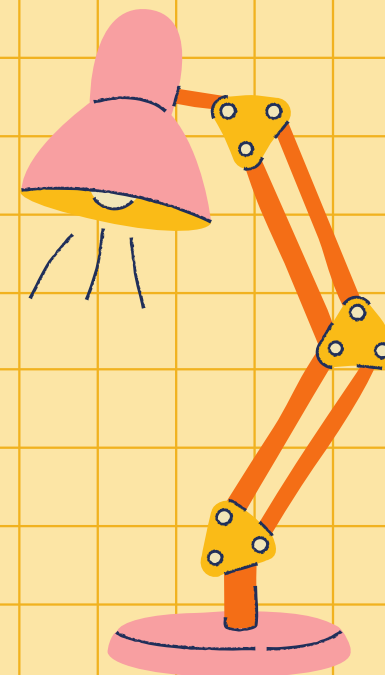

ประจุไฟฟ้า เคลื่อนที่ระหว่างก้อนเมฆกับก้อนเมฆ
เรียกว่า **ฟ้าแลบ**

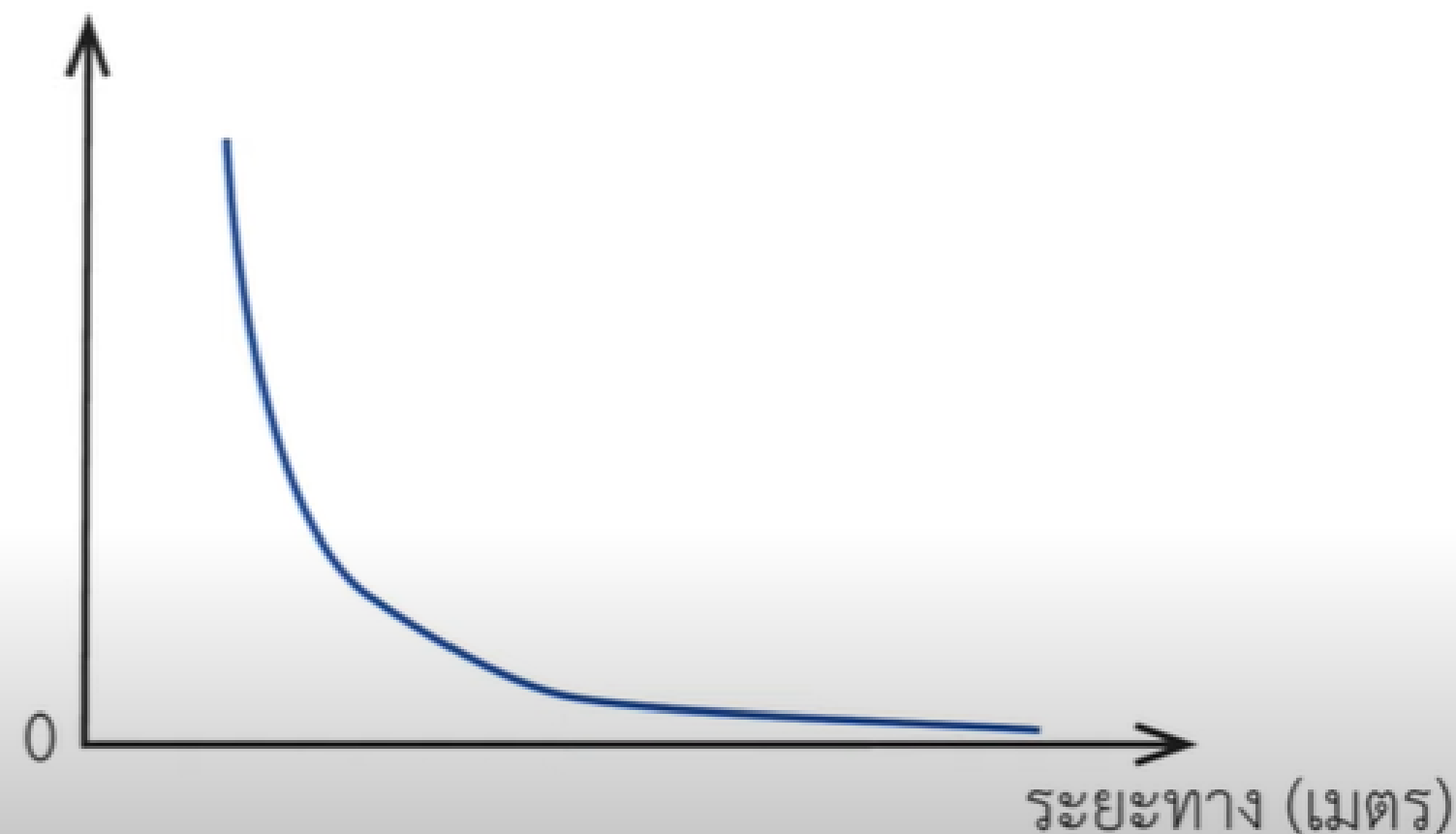

ความเข้มสนามไฟฟ้า (ELECTRIC FIELD STRENGTH)

ในสนามไฟฟ้าหนึ่ง ๆ แรงไฟฟ้าที่กระทำต่อประจุบวกหนึ่งหน่วยประจุ เรียกว่า **ความเข้มสนามไฟฟ้า (electric field strength)** ซึ่งจะมีขนาดลดลง เมื่อระยะห่างจากแหล่งของสนามไฟฟ้าเพิ่มขึ้น

ความเข้มสนามไฟฟ้า (นิวตันต่อคูลอมบ์)

สนามโน้มถ่วง

(GRAVITATIONAL FIELD)

with Teacher MAMES

คุณครูปรเมศวร์ มณี

SER ISAAC NEWTON

ในปี ค.ศ.1666 **ไอแซก นิวตัน** นักฟิสิกส์ และนักคณิตศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้สังเกตเห็นผลแอปเปิลที่หลุดจากต้นลงพื้น แล้วเกิดความสงสัยว่า...

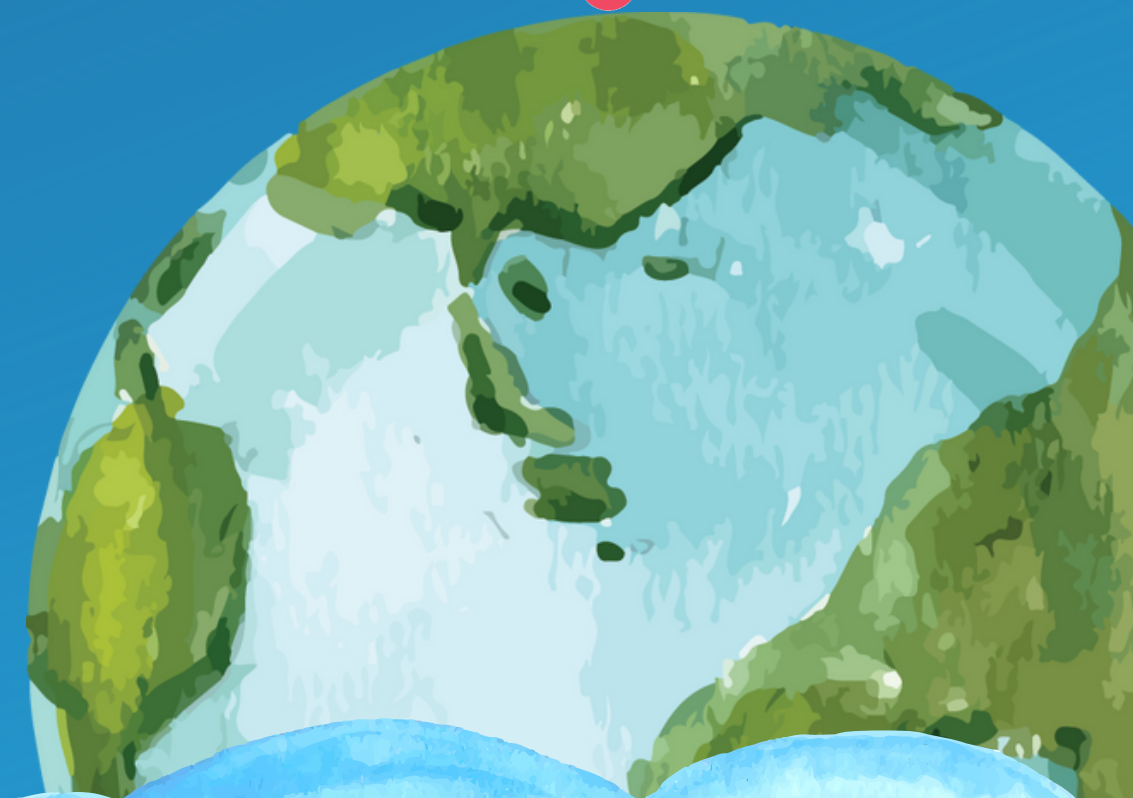
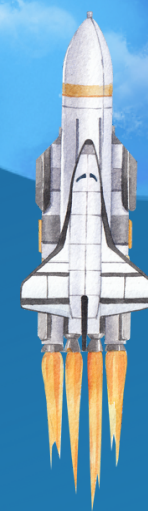
ทำไมผลแอปเปิลจึงตกลงสู่พื้นเสมอ ??

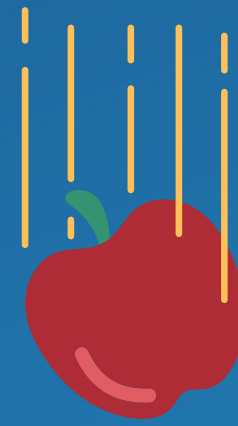
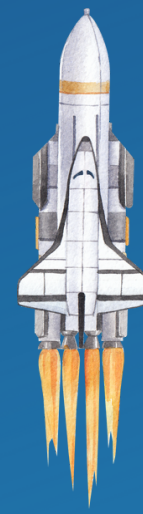

นิวัตน์ ได้เสนอแนวคิดว่า ....

การที่ผลแอปเปิลเปลี่ยนแปลงสภาพการเคลื่อนที่ จากหยุดนิ่งเป็นเคลื่อนที่ได้ แสดงว่ามีแรงอะไรบางอย่างกระทำต่อผลแอปเปิลในทิศ**ทางลง**

แรงนั้น ก็คือ... **แรงโน้มถ่วงของโลก** ★

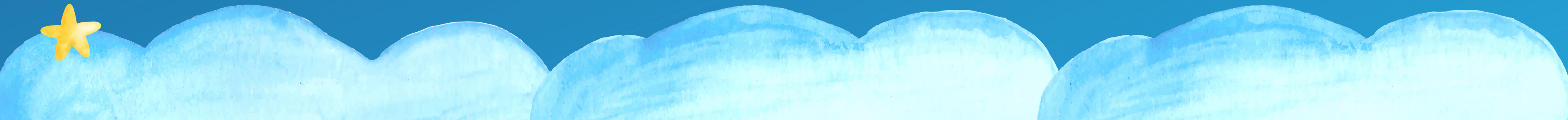
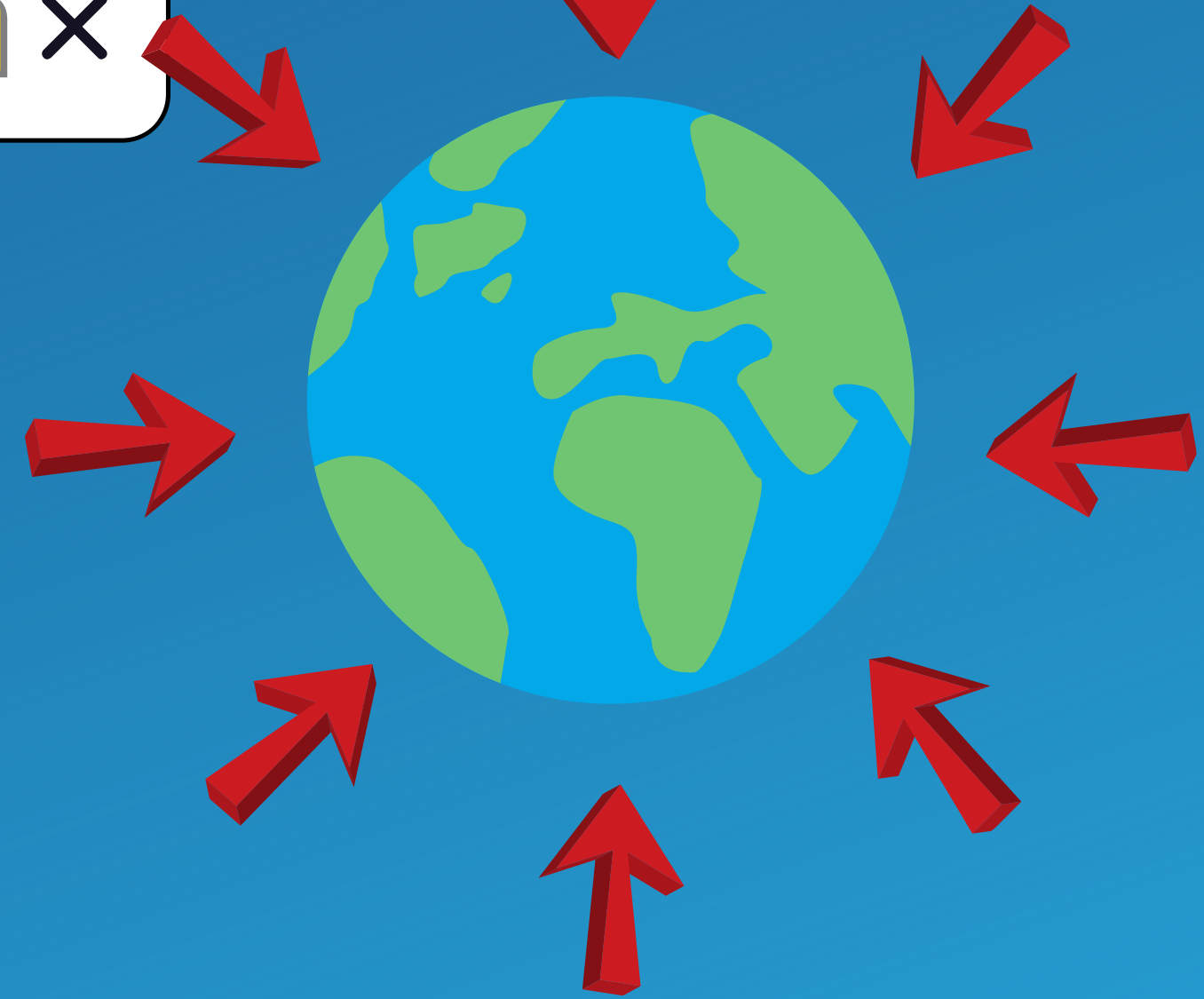

🔍 แรงโน้มถ่วงของโลก เกิดจาก ✕

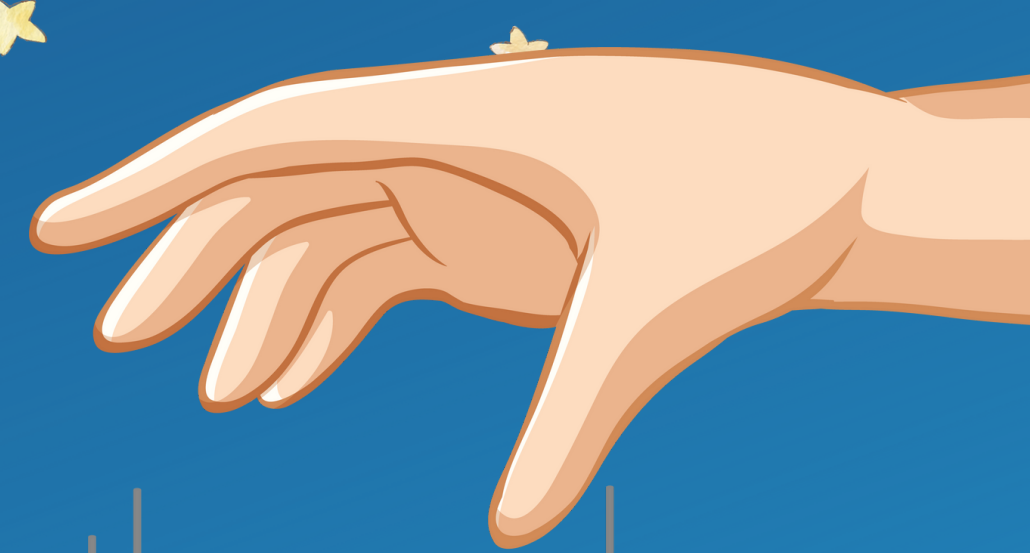
การที่โลกมีมวล ทำให้มีสนามโน้มถ่วง (Gravitational field) จึงมีแรงดึงดูดวัตถุอื่น ๆ ที่มีมวลได้

วัตถุที่มีมวล จะเป็นแหล่งของสนามที่มีสนามโน้มถ่วงอยู่โดยรอบ โลกมีมวลขนาดใหญ่ ก็มีสนามโน้มถ่วงอยู่โดยรอบ เช่นกัน

ถ้านำมวลมาวางไว้ ในสนามโน้มถ่วง จะเกิดอะไรขึ้น?

จะมีแรงดึงดูดกระทำต่อมวลนั้น ในทิศ
ทางเข้าหาจุดศูนย์กลางมวล ที่เป็นแหล่งของ
สนามโน้มถ่วงเสมอ
ดังนั้น สนามโน้มถ่วงก็จะมีทิศทางเข้าหามวล
ที่เป็นแหล่งของสนามโน้มถ่วงด้วย

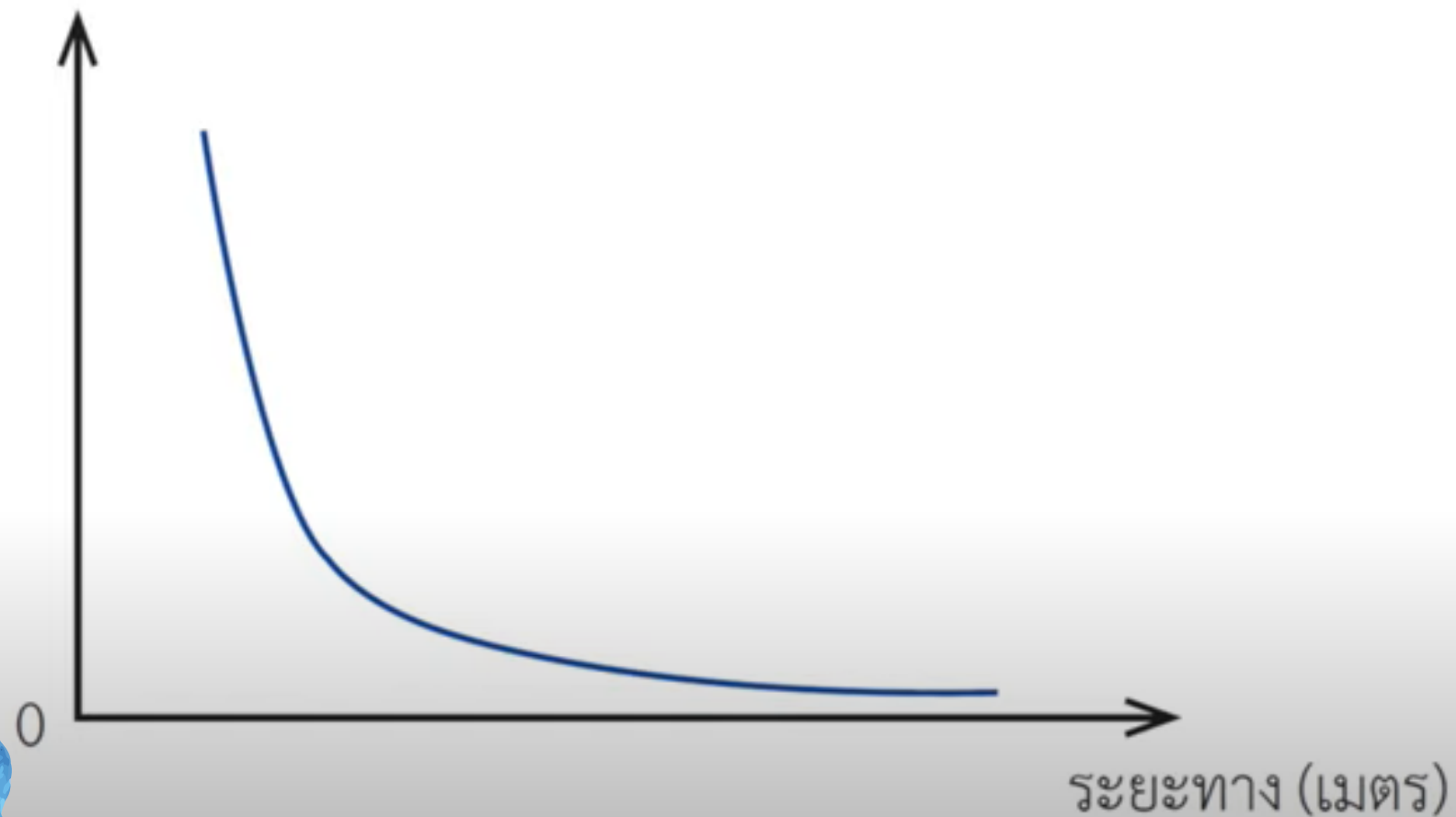

ความเข้มสนามโน้มถ่วง

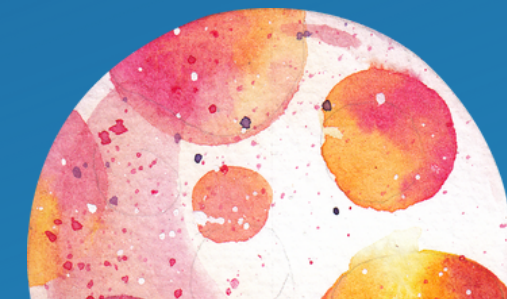
(Gravitational field strength)

จะออกข้อสอบดีมัยนะ ?

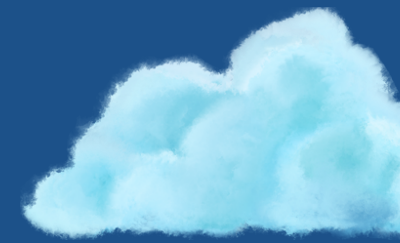
ความเข้มสนามโน้มถ่วง (นิวตันต่อกิโลกรัม)

ความเข้มสนามโน้มถ่วง จะลดลงเมื่อ ระยะห่างจากแหล่งของสนามนั้น เพิ่มขึ้น **ดังนั้น** แรงโน้มถ่วงที่กระทำต่อวัตถุ หนึ่ง จะมีขนาดลดลง เมื่อระยะห่างจาก แหล่งของสนามโน้มถ่วงไปยังวัตถุเพิ่ม ขึ้นด้วย

เขียนเวกเตอร์แทนขนาดและทิศทางของแรงโน้มถ่วงที่กระทำต่อวัตถุหนึ่ง
เมื่อวัตถุนั้นอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังภาพ ได้อย่างไร

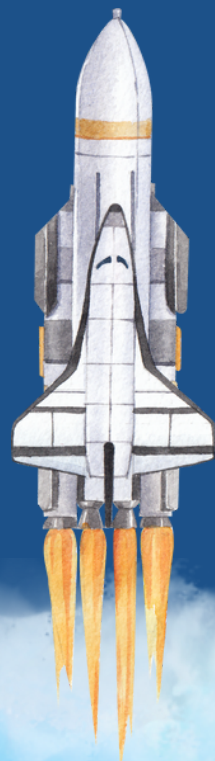
● ตำแหน่งที่ 3

ตำแหน่งที่ 4 ●

● ตำแหน่งที่ 2

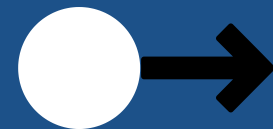
● ตำแหน่งที่ 1

เขียนเวกเตอร์แทนขนาดและทิศทางของแรงโน้มถ่วงที่กระทำต่อวัตถุหนึ่ง
เมื่อวัตถุนั้นอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังภาพ ได้อย่างไร

ตำแหน่งที่ 4

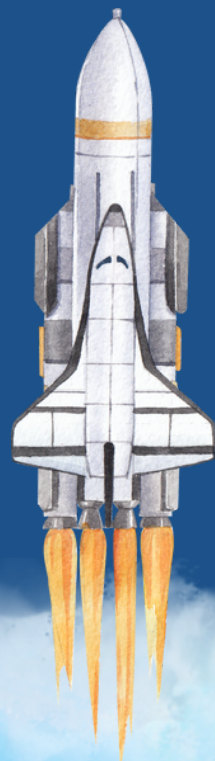
ตำแหน่งที่ 3

ตำแหน่งที่ 2

ตำแหน่งที่ 1

สรุปสนามโน้มถ่วง

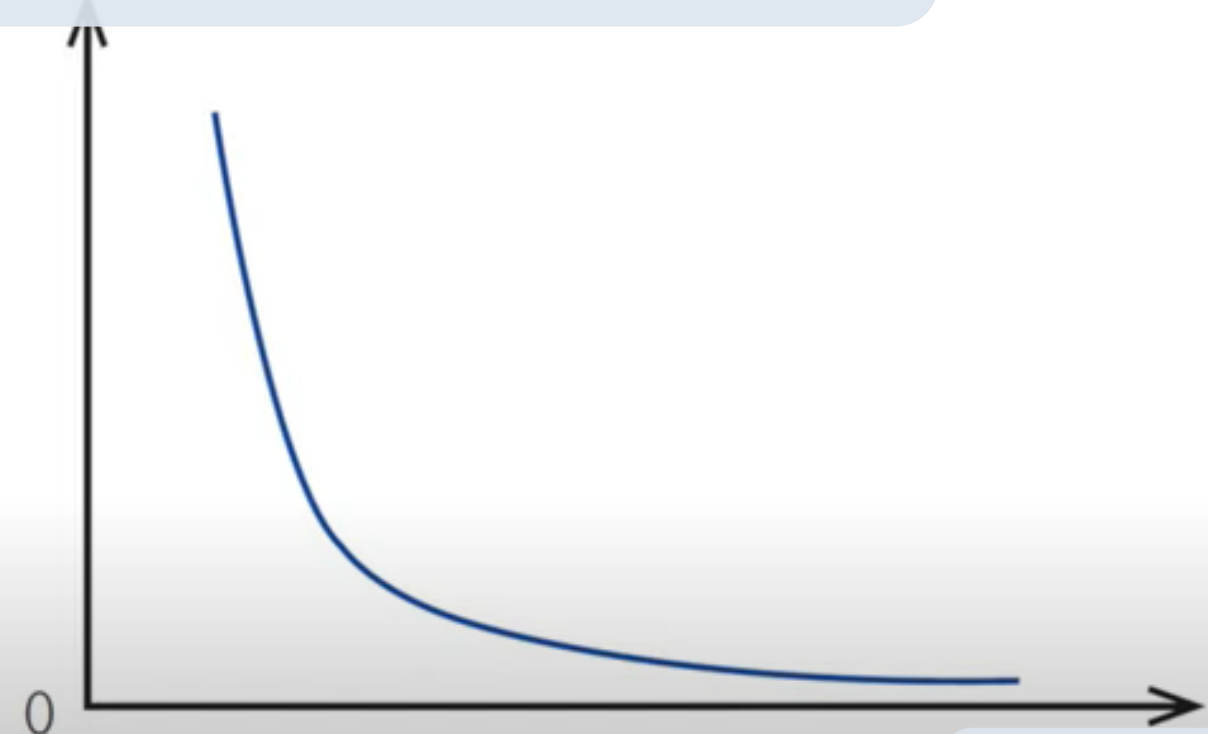
สนามโน้มถ่วง มีทิศทางพุ่งเข้าสู่จุดศูนย์กลางมวลเสมอ

แรงที่กระทำต่อมวลมีทิศทางเดียวกับทิศทางของสนามโน้มถ่วง

แรงและสนามของแรงมีขนาดลดลง เมื่ออยู่ห่างจากแหล่งของสนามมากขึ้น

แรง/สนามของแรง

ระยะทาง (เมตร)